

Співуча пташка
Сесілія Агерн

Лора була цілком щаслива у своєму маленькому будиночку серед густого лісу. Тут вона знайшла спокій, тут приховано таємницю її родини. Та однієї миті все навколо змінилося – в її життя увійшло кохання. Соломон умів слухати і ловити звук, а вона мала дивовижний талант і чарівний голос.

Соломон забрав Лору до гамірного Дубліна. Тіснява міста лякає дівчину, софіти засліплюють. Але поруч – коханий. Лора має обрати: слава, промені софітів і коханий чоловік поруч чи воля. Адже дика пташка буде щасливою, лише коли матиме свободу...

Сесілія Агерн

Співуча пташка

Присвячується Полі Пі

* * *

З усіх видів виживають не найсильніші, і не найрозумніші, а ті, що найкраще пристосовуються до змін.

Чарльз Дарвін

Пролог

Він відходить від інших, їхня невпинна балаканина зливається в набридливе монотонне дудніння в його голові. Він не міг би з певністю сказати, втомився він після перельоту, чи йому просто байдуже те, що тут відбувається. А може, і те й інше одразу. Він відчувається віддаленим, відокремленим. А якщо він знову позіхне – точно отримає від неї прочуханки.

Вони не помічають, що він відходить від них, а якщо й помічають – ніхто нічого не говорить. Він несе за собою своє звукове обладнання, він ніколи

не розлучається з ним, не лише через його вартість, а й через те, що воно вже стало його частиною, ніби ще одна кінцівка. Воно важке, але та вага для нього звична і, як не дивно, з нею йому спокійніше. Без нього йому здається, що він загубив частину себе, і ходить він так, наче несе обладнання на собі, навіть без нього його праве плече опускається. Це, може, й означає, що він знайшов своє покликання в роботі звукооператора, але його підсвідомий зв'язок з нею зовсім не корисний для його постави.

Він іде з галявини, від будинку кажанів, який усі саме обговорюють, і прямує до лісу. На узліссі він одразу ж відчуває свіжість і прохолоду.

Сьогодні жаркий червневий день, сонце пече його маківку та відкриту шию. Затінений ліс манить до себе, зграйка комашок швидко і, здається, злагоджено танцює в сонячному світлі, ніби це якісь міфічні істоти. Щойно заходить у затінок – ґрунт під ногами стає м'яким, пружним, вкритий шарами опалого листя та кори. Він більш не бачить людей, яких покинув на галявині, і викидає їх з голови.

Він ставить сумку з обладнанням біля себе і прихиляє мікрофон до дерева. Він потягується, з насолодою похрускуючи суглобами і граючи м'язами. Стягає светра – футболка підіймається разом з ним, оголюючи живіт, – і зав'язує рукави на поясі. Він зриває резинку, що стягувала його довге волосся, і затуляє його в тугу гульку на потилиці, насолоджуючись вітерцем, що обвіває липку шию. На висоті чотири сотні футів над рівнем моря він проглядає ліс, і скільки сягає око, бачить вкриті деревами гори Гуган-Барра, жодних ознак близьких сусідів на милі навколо. Навкруг тихо, спокійно. Він уміє нашорошувати вуха, довго вчився цьому, бо для нього це – необхідність. Він навчився чути те, що чує не кожен. Він чує спів птахів, шелест і звуки від істот, які рухаються навколо нього, низький гул трактора вдалині, шум будівництва, захованого посеред дерев. Навдокіл тихо, але навкруги триває життя. Він вдихає свіже повітря, і в цю мить чує, як стукає гілка за його спиною. Він швидко озирається.

Постать швидко рухається, кидається за дерево.

– Гей! – гукає він, відчуваючи, як у його голосі бринить гнів – адже до нього підкралися зненацька.

Постать не рухається.

– Хто там? – запитує він.

Вона на мить визирає з-за стовбура, а потім знову зникає, ніби граючись у хованки. Відбувається щось дивне. Він уже розуміє, що він у безпеці, але серце в нього починає калатати, хоча б мало бути зовсім навпаки.

Він залишає своє обладнання і поволі йде до неї, тріск та лускіт під його ногами зраджують кожен його рух. Він пильнує, щоб не надто наближатися до неї, накидає широке коло навколо дерева, за яким вона ховається. І от він бачить її на повен зріст. Вона напружується, наче готуючись захищатися, проте він підіймає руки вгору, відкривши долоні, ніби здаючись у полон.

Вона була б майже невидима, губилася б на тлі лісу, якби не її білосніжне волосся і яскраво-зелені очі, найзеленіші, найпроникливіші, які він лиш бачив. Він повністю полонений.

– Привіт, – м'яко говорить він. Він не хоче налякати її. Вона здається тендітною, от-от кинеться навтьоки, звелася навшпиньки, готова знятися, пурхнути будь-якої миті, щойно він зробить необачний рух. Тож він замирає, його ноги приросли до землі, руки підняті вгору, ніби він тримає повітря – або ж тримається за повітря.

Вона сором'язливо усміхається.

Чари розливаються в повітрі.

Вона схожа на якусь чарівну істоту, він ледь розрізняє її на тлі дерева. Листя над їхніми головами легенько тріпоче від вітру, світло миготить на її обличчі. Вони вперше бачать одне одного, двійко зовсім незнайомих людей, не в змозі відірвати погляд. У цю мить його життя розколюється: ким він був, перш ніж зустрів її, і ким став після цього.

Частина 1

Одна з найпрекрасніших, найрідкісніших і, мабуть, найрозумніша з усіх живих істот у світі, цей незрівнянний митець – лірохвіст. Птах цей вкрай сором'язливий, майже невловимий і вирізняється надзвичайним інтелектом.

Слова «гірська істота» лише частково характеризують його. Він, звичайно, істота гірська, але не вибирається на такі висоти, і тим більше не залишається на них, щоб уважатися саме гірським мешканцем... Його смаки настільки вимогливі, виразні, і норів його такий розбірливий, що він залишається вибірковою у цих прекрасних горах, і це марна трата часу – шукати його в місцях, не наділених винятковою чарівністю і величию.

Амброз Пратт, «Спів лірохвоста»

1

Того ранку

– Ти впевнена, що тобі варто вести машину?

– Так, – відповідає Бо.

- Ти впевнений, що їй варто вести машину? - перепитує Рейчел, цього разу звертаючись до Соломона.

- Так, - знову відповідає Бо.

- А ти хоч іноді припиняєш писати повідомлення за кермом? Моя дружина скоро народить, і я ще хотіла б зустрітися з моїм первістком, - говорить Рейчел.

- Я не пишу повідомлення, а перевіряю пошту.

- А-а-а, ну це зовсім інша справа, - Рейчел закриває очі й дивиться, як повз вікно пролітають сільські краєвиди. - Ти ідеш надто швидко. І водночас слухаєш новини. Та ще і вкрай виснажена після зміни часових поясів.

- Пристебнися, коли тобі так страшно.

- Як обнадійливо, - бурмоче Рейчел, притискаючись до свого сидіння позаду Бо і пристібаючи пасок безпеки. Вона б воліла сісти за пасажирським місцем, зайнятим Соломоном, звідки краще видно, як керує машиною Бо, але Соломон так далеко відкинув спинку сидіння, що для неї зовсім не залишилось місця.

- Мене не виснажує зміна часових поясів, - говорить нарешті Бо, на радість Рейчел відкладаючи телефон. Вона сподівається побачити, як Бо обома руками тримає кермо, але замість цього Бо переводить увагу на радіо і починає перемикає станції. - Музика, музика, музика, чому ніхто нічого не говорить? - бурмоче вона.

- Тому що іноді конче треба, щоб усі навколо постуляли пельки, - відповідає Рейчел. - Що б там не коїлося з тобою, а він таки виснажений. Він узагалі не розуміє, де він.

Соломон втомлено розплющує очі, дивиться на них обох.

- Я не сплю, - ліниво озивається він, - Просто, розумієш... - він відчуває, як його повіки знову склеюються.

- Розумію-розумію, ти просто не хочеш бачити, як Бо кермує, і я цілком з тобою згодна, - говорить Рейчел.

Одразу після шестигодинного перельоту з Бостона, приземлившись о пів на шосту ранку та перехопивши сніданок в аеропорту, Соломон та Бо посідали в машину і, захопивши Рейчел, попрямували в майже чотиригодинну мандрівку до графства Корк на південному заході Ірландії. Соломон проспав майже весь політ, і все ж цього було йому недостатньо, і шоразу, розплющуючи очі, він спостерігав, як Бо, анітрохи не сонна, не гаючи ні хвилини, намагається в польоті переглянути якомога більше документальних фільмів.

Дехто жартома каже, що живе, харчуючись самим тільки повітрям. Соломон певен, що Бо могла б прожити, харчуючись самою лише інформацією. Вона ковтає її з шаленою швидкістю, вона завжди жадібна до неї, вона читає, слухає, ставить питання, шукає її, так що часу для їжі майже не

зостається. Вона майже нічого й не їсть, інформація надає їй сил, але ніколи не насичує її, її жага до знань та інформації ніколи не вдовольняється.

Соломон і Бо літали до Бостона, щоб отримати нагороду «За видатний внесок у кінематограф та телебачення» від бостонської ірландської газети Boston Irish Reporter за знятий Бо документальний фільм «Близнюки Туліни». Це була дванадцята нагорода, здобута ними цього року, серед багатьох інших, яких вони були удостоєні.

Вони провели минулий рік із двома близнюками, Джо і Томом Тулінами, яким було тоді по сімдесят сім років, знімаючи їхнє життя. Вони були фермерами, жили у віддаленій частині Корка, в сільській місцевості, на захід від Макрума. Вони разом жили і разом працювали все своє життя, жоден з них ніколи не мав романтичних стосунків із жінкою, та й узагалі ні з ким. Вони жили на одній і тій самій фермі з народження, працювали зі своїм батьком, а потім, коли він помер, узяли всю роботу на себе. Вони важко працювали, жили в дуже простому будинку без жодних надмірностей, з кам'яною підлогою, спали на односпальних ліжках в одній спальні, а єдиною їхньою розвагою було старе радіо. Вони зрідка виїздили зі своєї землі, ім щотижня доправляла продукти з крамниць одна з місцевих жительок, що привозила їхні злиденні запаси, і нашвидкуруч пробігалася будинком зі шваброю й ганчіркою. Стосунки між братами та їхні погляди на життя зачепили найтонші струни в душах глядачів, та й знімальної групи, бо під їхньою простотою заховувалися чесність і глибоке розуміння життя.

Бо була його продюсером і режисером у своїй продюсерській компанії «З рота до рота», Соломоном був звукорежисером, Рейчел – оператором. Вони були одною командою вже п'ять років, а між Бо і Соломоном останні два роки тривали романтичні стосунки, що почалися на неофіційній вечірці з приводу закінчення роботи над фільмом про близнюків Тулінів. «Близнюки» були їхньою п'ятою роботою, але першою насправді успішною, і цього року вони подорожували світом, від одного кінофестивалю або церемонії нагородження до іншого, де Бо, отримуючи нагороди, досконало відшліфувала свою промову.

А тепер вони поверталися на ферму близнюків Тулінів, у таке знайоме місце. Але не для того, щоб відзначати свої нові успіхи разом із братами, а на похорон Тома Туліна, молодшого на дві хвилини брата.

– Ми можемо зупинитися щось перехопити? – запитує Рейчел.

– Не треба, – Бо тягнеться до підлоги з боку пасажира, ризиковано, тримаючи одну руку на кермі, і автомобіль робить легкі зигзаги на автостраді.

– Боже правий, – говорить Рейчел, не в змозі дивитися.

Вона витягає три енергетичних батончики, один кидає їй на задне сидіння.

– Обід! – вона зубами зриває обгортку зі свого, відкушує його. Вона жує зі злістю, ніби це ліки, які їй треба проковтнути, і жа для живлення, а не для задоволення.

– Знаєш, ти не людина, – каже Рейчел, «розлущуючи» свій батончик і розчаровано його роздивляючись. – Ти справжній монстр.

– Вона мій маленький нелюд, мое монстренятко, – грайливо говорить Соломон, простягаючи руку та стискаючи стегно Бо.

Вона усміхається.

– Мені більше подобалося, коли ви двоє не трахалися, – говорить Рейчел, відвертаючись. – Ти тоді був на моєму боці.

– Він і досі на твоєму боці, – відповідає Бо жартівливо, хоч і насправді так вважає.

Соломон не звертає уваги на ті ущипливі слова.

– Якщо ми ідемо, аби виявляти повагу до бідолашного Джо, навіщо ти змусила мене упакувати все мое устаткування? – запитує Рейчел, з повним ротом горіхів і родзинок, чудово розуміючи, навіщо, але налаштована нагнітати дедалі більше напруги. З Бо і Соломоном було весело це робити, вони ніколи зовсім не заспокоювалися, легко вступали в суперечку.

Соломон пильно розглядає свою дівчину. Два роки романтичних, п'ять років професійних стосунків – він її читає, мов розгорнуту книгу.

– Ти ж не думаєш, що Бо іде на цей похорон з сердечної доброти? – глузує він. – Всесвітньо відомі режисери, володарі цілої купи нагород, просто зобов'язані повсякчас всотувати в себе історії.

– Це більше схоже на правду, – відповідає Рейчел.

– Агов! У мене не таке вже й кам'яне серце, – захищається Бо. – Я передивилася наш фільм під час польоту, ви пам'ятаєте, хто в ньому говорить заключні слова? Том. «Будь-який день, коли ти можеш встати з ліжка, – гарний день». Мое серце просто розривається за Джо.

– Принаймні тріскається, – лагідно іронізує Рейчел.

– Що тепер робитиме Джо? – запитує Бо. – З ким йому говорити? Том був головним у господарстві. Саме він зазвичай готував. Я не кажу, що це так уже й багато, але принаймні він нагадував Джо, що треба поїсти. Уявіть, яким самотнім тепер стане його життя, на тій горі, особливо серед зими, цілі тижні, або й більше, без жодної зустрічі з людьми.

Вони якусь хвилину мовчать, розмірковуючи про долю Джо. Вони знали його краще за всіх. Вони з Томом впустили їх у своє життя.

Під час зйомок Соломон часто запитував себе, як брати могли б жити одне без одного. Жоден з них уже двадцять років не бував у місті, все, що їм було потрібно, привозили просто до них на ферму. Вони були з одного тіста, вони закінчували фрази один одного, так злагоджено рухалися разом, ніби в танці, хай і не надто граційному, але відпрацьованому за довгі роки, хоч і ненавмисно, неусвідомлено. Незважаючи на цю неграційність, а,

можливо, й саме завдяки їй, він був особливо чарівливий, захоплював глядачів.

Вони були саме «Джо і Томом», а не «Томом і Джо». Джо був старший на дві хвилини, і це ніби само собою робило його головним, а Тома влаштовувало в усьому його слухатись. Вони виглядали однаковісінько, ніби дві краплі води – і водночас були такими різними, але доповнювали одне одного. Вони надавали особливого значення краєвиду, що без них узагалі не мав значення.

Вони мало розмовляли між собою. У їхньому спілкуванні майже не було пояснень або описів, звуків, які щось означали б для них, – кивки головою, знизування плечима, змахи рукою, а іноді всього кілька слів. Знімальній групі потрібен був якийсь час, щоб зрозуміти, про що вони говорять. Вони були настільки близькими, що відчували настрій, тривоги й страхи одне одного. Вони знали, про що інший думає саме зараз, і навіть не замислювалися про цю особливу красу. Їх часто спантеличувало те, як глибоко Бо копається в них. Життя – це просто життя, усе є так, як є, нема жодного сенсу порпатися в цьому, немає сенсу намагатися змінити те, що змінити не можна, або зрозуміти те, що неможливо зрозуміти.

Сімдесятисемирічним на час зйомок вівчарям, що жили на горі, доводилося лагодити паркан у грозу о четвертій годині ранку. Корів слід годувати двічі на день, овечок стригти, купати, обробляти їхнє хутро. Жодних вихідних, і нікому вас замінити, якщо захворієте. Просто треба впоратись. І як же тепер Джо? Чи зможе він упоратися з усім цим самотужки?

– Ніхто їм не був потрібен, бо вони були один в одного, і їм достатньо було один одного, – Бо повторює слова, які вона тисячі разів уже говорила, розповідаючи про свій фільм, але вкладаючи сенс у кожне слово. – Тож я мчу по нову історію? – перепитує Бо. – Так, чорт забирай.

Рейчел кидає порожню обгортку через плече Бо.

Соломон хихикає і заплющує очі:

– Нічого нового.

2

– Оце так, – говорить Бо, коли автомобіль наближається до церкви в чарівній місцині. – Щось ми рано. Рейчел, можеш налаштувати камеру?

Соломон сідає, від його сну не залишилося й сліду.

– Бо, ми не будемо знімати похорон. Це неможливо.

– А чому це? – цікавиться вона, пильно дивлячись на нього своїми карими очима.

– У нас немає дозволу.

Вона озирається:

– Чийого? Це не приватна власність.

– Все, я вшиваюсь, – говорить Рейчел, виходячи з машини, щоб не встрявати в чергову їхню сварку. Такі буремні стосунки не тільки з Соломоном, а й із ким завгодно, хто зв'яжеться з Бо. Вона така вперта, вона примудряється сваритися навіть із найсумирнішими людьми, ніби єдиний відомий їй спосіб спілкування чи навчання – затято обстоювати своє, доки не почнеться суперечка. Вона це робить не тому, що насолоджується сварками, їй це потрібно, щоб дізнатися, як міркують інші. Вона влаштована не так, як більшість людей. Хоча вона чутлива, вона більш чутлива до розповідей людей, і не надто – до того, як отримати ці розповіді. Вона не завжди не має рації, Соломон багато чого навчився в неї за весь цей час. Іноді людей необхідно ставити в незручне становище, іноді потрібен хтось такий, як Бо, що може перейти межі дозволеного – і цим спонукати людей відкритися, поділитися своєю історією.

– Ми ж не питали Джо, чи можна знімати, – пояснює Соломон.

– Я спитаю його сьогодні, коли він приїде.

– Не можна запитувати його перед похороном його брата. Це нетактовно.

Вона озирається навколо, і Соломон бачить, як напружено працює її мозок.

– Може, хтось із тих, хто прийдуть на похорон, потім погодяться дати інтерв'ю, розкажуть про Тома щось, чого ми не знали, або висловлять свої припущення про те, яким стане життя Джо. Можливо, і Джо поговорить з нами. Я хочу уявити собі, яким життя Джо є зараз, і яким воно стане. – Вона говорить це, без упину обертаючись, щоб бачити все навколо себе.

– Достобіса самотнім і нещасним, я припускаю, – кидає Соломон, утрачаючи самовладання.

Вона розгублено дивиться на нього:

– А потім знайдемо тобі щось поїсти. Щоб ти не відгриз мені голову.

– Так, це цікава історія. Так, людям вона сподобається. Так, я теж хотів би знати відповіді. Але варто хоч трохи думати про те, як їх здобувати. Будь чуйнішою, Бо.

– Я і так чуйна.

Він дивиться на неї. Він часто говорить їй, що в неї відсутня деталь, яка відповідає за чуйність, що її не вмонтували, коли вона народилася. Її чесність може бути різкою, болючою, вона ще досі не навчилася співчувати і, може, ніколи й не навчиться.

Гуган-Барра – поселення, розташоване на захід від Мекрума у графстві Корк. Воно назване на честь Святого Фінбара, який, кажуть, побудував

монастир на озерному острові в шостому столітті. Через таку віддаленість у часи переслідувань папістів та нонконформістів він став широко використовуватись для таємних католицьких літургій, а тепер завдяки своїй красі це місце популярне для проведення весіль. Соломон не зовсім розуміє, чому Джо обрав саме цю церкву, він упевнений, що Джо не стежить за модою, і його не міг привабити романтичний краєвид. Ферма Тулінів настільки віддалена від людей, як тільки можна собі уявити, і все ж вона має належати до парафії, він не знає точно, до якої, а близькуи Тулін були людьми невіруючими, це незвичайно для їхнього покоління, але вони і є незвичайні.

– Тобі варто запитати його, чому він обрав саме це місце, – говорить він Бо, завдаючи сумку з обладнанням собі на плече. У всякому разі йому цікаво, чому.

– А тобі варто записати, як он там дзюркотить вода, – відповідає вона: вона вкрай не любить, коли хтось диктує, як виконувати її роботу.

Соломон сам іде робити запис. Бо час від часу вказує Рейчел місцину, закуток або предмет, які, на її думку, варто зняти, але здебільшого вона залишає їх наодинці з їхнім обладнанням. Через це Соломонові й подобається працювати з Бо. Цим їхні стосунки подібні до стосунків між близькуи Тулінами: Бо, Соломон і Рейчел розуміють, як кожному з них подобається працювати, і не заважають одне одному в цьому. Соломон почувається вільним на цьому місці, на відміну від інших робіт, за які береться заради грошей. Він провів зиму, фільмуючи загадкові, химерні й незвичайні частини тіла, а літо – на реаліті-шоу про схуднення, і все це висотувало з нього життя. Він вдячний за ці документальні фільми з Бо, за її цікавість. І найчастіше його в ній дратують саме ті риси, що допомагають йому звільнитися від цієї буденної роботи.

Через годину зйомок з'явився похоронний автомобіль, і одразу за ним – вісімдесятирічний Джо за кермом свого «Лендровера», що не дуже часто виїздить за ворота його ділянки. Джо вибирається з джипа, вбраний усе в ті самі темно-коричневий костюм, светр і сорочку, що їх вони вже бачили на ньому сотні разів. Замість гумових чобіт він взувся в туфлі. Навіть цього сонячного дня він одягнений ніби глибокої зими. На голові в нього твідовий капелюх.

Бо одразу ж іде до нього, Рейчел із Соломоном – за нею.

– Джо, – говорить Бо, підходячи до нього і стискаючи його руку. Обійми – це було б занадто для нього, не дуже звичного до фізичних проявів симпатії. – Я співчуваю вашій втраті.

– Вам не треба було приходити, – каже він, здивовано оглядаючи всіх трьох. – Хіба ви були не в Америці, коли я подзвонив вам? – він запитує так, ніби вони були на іншій планеті.

– Так, але ми одразу ж подалися додому, щоб бути тут, поряд з вами. А ми можемо вести зйомку, Джо? Це буде гаразд? Людям, що спостерігали за вашою історією, буде цікаво, як у вас справи.

Соломон напружується через таку нахабність Бо, і водночас захоплюється нею; її сміливість і чесність видаються йому рідкісними, особливими.

– Та нехай уже, – махає він рукою, ніби це не має для нього жодного значення.

– Ми зможемо потім поговорити з вами, Джо?

– Вже на фермі, – відповідає він.

– А поминок не буде? – запитує вона.

– Що?

– Зібрання після поховання? З чаєм, бутербродами і тому подібним?

– Досить і кладовища. Навіщо метушитися? Справи не чекають, я тепер працюю за двох, чи не так?

У Джо темні кола під утомленими очима, в них добре видно сум. Труну знімають з автомобіля і ставлять на візок. Разом зі знімальною групою до церкви заходять семеро людей.

Церемонія коротка, присутня, священник читає панегірик, згадуючи працьовитість Тома, його любов до землі, давно померлих батьків і близькі стосунки з братом. Стоїчний Джо рухається лише один раз – знімає капелюха, коли труну з тілом Тома опускають у могилу на кладовищі. Потім він надіває його назад на голову і повертається до свого джипа. Соломон майже чує слова «От і все», що лунають в його голові.

Після похорону Бо бере інтерв'ю в домробітниці Бріджит, яка так боїться поглянути в камеру, ніби та може вибухнути їй в обличчя. Місцевий поліцейський Джиммі, постачальник, в якого близнюки Туліни купували корм для тварин, та фермер-сусід, чиї вівці паслися на одній похилій ділянці землі з вівцями Тулінів, – усі вони відмовляються дати інтерв'ю.

До ферми Тулінів треба їхати з півгодини, вона вдалині від усього, в глибині гірського схилу.

– В будинку Тулінів є книжки? – запитує Бо знічев'я. Вона часто так робить, бовкає вголос випадкові питання й думки, опрацьовуючи різні фрагменти інформації, отримані різними шляхами, складаючи їх у своїй уяві в одну цілісну картину.

– Не маю ані найменшого уявлення, – каже Соломон, дивлячись на Рейчел. Рейчел найкраще з них усіх уміє помічати й запам'ятовувати.

Рейчел міркує про це, згадує, як монтувала фільм.

– На кухні немає, – вона мовчить, подумки обходячи будинок. – У спальні теж. Принаймні на відкритих полицях. У них є шафи біля ліжка, хіба що там.

– Але більш ніде?

- Ніде, - впевнено каже Рейчел.

- Чого ти питаєш? - запитує Соломон.

- Бріджит. Вона сказала, що Том читав запоем, - Бо кривиться. - Я не уявляю його з книжкою.

- Не уявляю, як можна зрозуміти, любить хтось книжки чи ні, просто подивившись на нього.

- Книголюби, звісно, завжди носять окуляри, - жартує Рейчел.

- Том ніколи не згадував ні про які книги. Ми рік прожили з ними, за їхнім розкладом. Я жодного разу не помічала, щоб він читав, не бачила його з книжкою. Вони навіть газет не читають, жоден з них. Вони слухають радіо. Прогноз погоди, спортивні передачі, іноді новини. А потім - спати. Жодного читання.

- Може, Бріджит просто це вигадала. Вона дуже хвилювалася через те, що її знімали, - розмірковує Соломон.

- Вона дуже докладно розповідала, як купувала книжки для нього в букіністичних крамницях та на благодійних розпродажах. Я повірила, що вона справді купувала книжки, але не вірю, що купувала їх для нього.

- Я не знаю, - позіхає Соломон, він ніколи не замислюється над дрібницями, у яких порпається Бо, а надто зараз, коли до нього повертаються голод і втома. - Люди кажуть дивні речі, коли їм в обличчя спрямована камера. А ти що думаєш, Рейчел?

Рейчел мовчить якусь мить, замислюючись над цим глибше, ніж Соломон.

- Ну, тепер він точно нічого не читає, - говорить вона.

Вони прибувають до будинку Тулінів, вони більш ніж знайомі з цією землею, провели багато темних ранків і ночей під зливами, вештаючись цією зрадливою ділянкою. Брати розділяли роботу між собою. Як вівчарі та дрібні молочні фермери вони від самого початку розподілили обов'язки і дотримувалися цього розподілу. Вони багато працювали і мало отримували. Кожен з них грав призначену йому роль від самої смерті їхнього батька.

- Розкажіть нам, що трапилося, Джо, - м'яко говорить Бо.

Бо та Джо сидять на кухні - головній кімнаті в будинку - на єдиних двох стільцях за пластиковим столом. Тут є стара електрична плита, з якої використовуються лише чотири конфорки. Тут холодно і вогко, навіть у таку погоду. У стіні - одна розетка з подовжувачем, до якого під'єднано все на кухні: електрична плита, радіо, чайник і електрообігрівач. Міна уповільненої дії. Обігрівач гуде, його шум заважає звукозапису Соломона. У кімнаті, та й в усьому будинку стоїть собачий запах через двох бордер-колі, що тут і живуть - Моссі та Рінга, названих на честь Моссі

О'Ріордана і Крісті Рінга, які зіграли важливу роль у перемозі Корка у фіналі всеірландського чемпіонату з хокею на траві в 1952 році; це був один з кількох разів, коли хлопці їздили до Дубліна зі своїм батьком, один з небагатьох їхніх інтересів, крім господарства.

Джо сидить на дерев'яному стільці, прикинувши, його лікті на підлікотниках, а руки складені на животі.

– Це було в понеділок. Біджит принесла продукти. Том збирався їх розкласти. Я вийшов. Я повернувся випити чаю і побачив його тут, на підлозі. Я відразу зрозумів, що його вже немає.

– І що ви зробили?

– Я розклав продукти. Він цього не зробив, отже, помер досить швидко. Либонь, одразу після того, як я пішов. Серцевий напад. А потім я подзвонив, – він киває на телефон на стіні.

– Ви в першу чергу розклали продукти? – перепитує Бо.

– Так.

– А кому ви подзвонили?

– Джиммі. На станцію.

– Ви пам'ятаєте, що ви сказали?

– Не знаю. Мабуть, що Том помер.

Мовчанка.

Джо згадує, що він перед камерою, згадує пораду, яку Бо дала йому два роки тому: говорити не зупиняючись, розповідати свою історію:

– Джиммі сказав, що він має викликати швидку допомогу в будь-якому випадку, хоч я і знав, що його не повернути. А тоді він і сам приїхав. Ми випили чаю, поки чекали.

– А Том весь цей час був на підлозі?

– Звичайно, куди б я його переклав?

– Та, мабуть, нікуди, – відповідає Бо з легкою усмішкою на губах. – Ви щось говорили Тому? Доки чекали на Джиммі та швидку.

– Говорив щось Тому? – перепитує він, ніби говорить з божевільною. – Та він же був мертвий! Мертвіший за мертвого. Чого б я щось йому говорив?

– Щоб попроситися або що. Іноді так роблять.

– Та! – байдуже говорить він, дивлячись повз неї, думаючи про щось інше. Може, про прощання, яке могло б у них відбутися, чи про ті прощання, що

вже відбулися, про корів, яких слід подоїти, чи про документи, які слід заповнити.

- Чому ви сьогодні обрали саме цю церкву?

- Саме там побралися мама з татом, - пояснює він.

- Том хотів, щоб його похорони відбулися саме там?

- Він ніколи про це не говорив.

- Ви ніколи не говорили про свої плани? Чого ви б хотіли?

- Ні. Ми знали, що будемо поховані поряд з мамою й татом. Бріджит щось говорила про каплицю. Це було б просто чудово.

- У вас усе буде гаразд, Джо? - запитує Бо, м'яко, зі широю турботою.

- Та куди я подінуся? - він усміхається (таке буває нечасто!) так сором'язливо, що стає схожим на маленького хлопчика.

- Ви вважаєте, що хтось вам допомагатиме з цим усім?

- Син Джиммі. Ми вже домовилися. Він допомагатиме, коли це буде потрібно. Підіймати щось, робити важку роботу.

- А як щодо обов'язків Тома?

- Мені доведеться їх виконувати, а як іще? - він совається на стільці. - Більш нікому.

І Джо, і Тома завжди дивували питання Бо. Вона запитувала про те, що й так було очевидно, вони не могли зрозуміти, чому вона так багато допитується та аналізує, коли їм завжди все було зрозуміло. Навіщо питати про щось, коли відповідь очевидна? Навіщо шукати ще одну відповідь, коли вистачить і однієї?

- Вам доведеться говорити з Бріджит. Давати їй список покупок. Готувати, - нагадує йому Бо.

Він виглядає роздратованим через це. Газдування ніколи йому не подобалося, це була царина Тома.

- Тому подобалося читати? - запитує вона.

- Ге? - перепитує він її, ніби якусь божевільну. - Не думаю, що Том прочитав хоч одну книжку в своєму житті. Принаймні після того, як закінчив школу. Може, хіба сторінки про спорт, коли Бріджит приносила газети.

- Коли ви в понеділок розкладали покупки, в пакетах було щось нетипове?

- Ні, нічого.

Усвідомлюючи, як Джо сприймає англійську мову, вона перефразовує:

– Було що-небудь не таке, як завжди?

Він дивиться на неї, ніби наважуючись на щось.

– Почнемо з того, що було забагато.

– Забагато?

– Два буханці хліба. По два кавалки шинки і шматків сиру, і ще щось, не пам'ятаю точно.

– Книжки?

Він знову дивиться на неї. Тим самим поглядом. Інтерес збуджено.

– Одна.

– А можна на неї глянути?

Він встає й дістає з кухонного ящика книжку в м'якій обкладинці:

– Ось вона. Я збирався віддати її Бріджит, думав, що це її, як і інше.

– Ви думаєте, що Том її не просив?

– Та нащо б вона йому? Якщо він її просив, то він не тільки на серце був хворий, – він каже це на камеру, тигикаючи.

Бо вчіпляється у книгу. Соломон знає, що вона розглядатиме кожную дрібницю, доки не знайде відповіді.

– Повернімось до обов'язків Тома. Які тепер у вас обов'язки на фермі?

– Ті, що й завжди, – він ніби вперше замислюється про це, про те все, що Том робив протягом дня, про те, що вони обговорювали вечорами. – Він наглядав за свердловиною біля будинку кажанів. Я не був там уже багато років. Тепер, либонь, мені доведеться стежити за нею.

– Ви ніколи раніше не згадували про будинок кажанів. Покажете нам його?

Вони вчотирьох і одна з відданих вівчарок залазять до джипа Джо. Він везе їх своєю ділянкою, ґрунтовою дорогою, що видається небезпечною навіть зараз, не кажучи вже про зиму та ті буремні дні або ранкові ожеледі. Самотній вісімдесятирічний чоловік не зможе впоратися з цим, це було ледве до снаги двом вісімдесятирічним. Бо сподівається, що син Джиммі – працьовитий молодик, що він робитиме більше, ніж Джо попросить, адже Джо – не той чоловік, що проситиме допомоги.

Іржава огорожа перепиняє їхній шлях. Соломон випереджає Джо, вискакує з джипа, щоб відкрити її, а потім біжить, наздоганяючи їх. Джо зупиняє

машину на галявині в лісі, Соломон згрібає своє обладнання. Решту шляху їм треба йти вгору стежкою. Пес, Моссі, біжить перед ними.

– Погана земля, з неї ніколи не було жодної користі, але ми все одно тримали її, – пояснює Джо. – У тридцятих роках тато посадив тут сріблясті ялини і скручені сосни. Вони ростуть у поганих ґрунтах на сильних вітрах. Зо два десятки акрів. Звідси видно лісопарк Гуган-Барра.

Вони заходять за загорожу й опиняються на галявині з повіткою, колись пофарбованою в білий колір, але тепер облізлою, пошарпаною часом, з сірими бетонними записинами. Вікна забиті. Навіть цього чудового дня ця похмура, аскетична будівля вирізняється на тлі чудового краєвиду.

– Це будинок кажанів, – пояснює Джо. – Я грався тут маленьким хлопчиком, – усміхається він. – Ми на спір заходили всередину, замикали двері і рахували так довго, як тільки могли.

– Коли ви востаннє тут були? – запитує Бо.

– Та років двадцять тому. Ще давніше.

– А часто Том сюди навідувався? – запитує Бо.

– Раз чи двічі на тиждень, перевіряв, чи не засмітилася свердловина. Вона там, за повіткою.

– Якщо ця земля не приносить вам грошей, чому ви не продали її?

– Коли татко помер, цю землю виставили на продаж. Якийсь хлопець з Дубліна хотів побудуватися тут, але нічого не міг вдіяти з цим будинком кажанів. Активісти піклуються про довкілля, – він піднімає підборіддя, підкреслюючи своє роздратування. – Сказали, що кажани – рідкісні тварини. Не можна зносити цей сарай або щось будувати біля нього, щоб не перегороджувати їхні повітряні шляхи. Тож так ми його й не продали. Моссі! – Джо гукає свого пса, що зник з поля зору.

Вони припиняють зйомку. Рейчел підходить до будинку кажанів, притискається обличчям до вікна, намагаючись щось розгледіти крізь шпари між дошками. Бо помічає, що Соломон іде, з обладнанням у руці прямує до лісу. Вона сподівається, що він почув щось цікаве, що варто записати, тож відпускає його. Навіть якщо й не почув – вона розуміє, що підняла їх із Рейчел рано, потягла сюди, голодними, а вони не можуть жити без їжі, на відміну від неї, і вона вже відчуває їхнє роздратування. Вона дає йому кілька хвилин побути самому.

– Де свердловина?

– Там, за будинком кажанів.

– Ви не проти, якщо ми зафіксуємо, як ви перевіряєте свердловину? – запитує вона.

Вона впізнає його буркотіння – воно означає, що він робитиме все, що вона схоче, йому все одно, якою б дивною вона йому не здавалася.

Доки Рейчел і Джо обговорюють кажанів, – Рейчел може підтримувати розмову практично на будь-яку тему, – Бо вирішує трохи пройтися, побіля будинку кажанів і навколо нього. За ним, трохи нижче, є хатинка, схожа на повітку, біла фарба майже вся облізла, сірий бетон похмуро проглядає посеред зелені. Моссі кружляє перед хатиною, обнюхуючи землю.

– Хто тут жив? – запитує Бо.

– Га? – гукає він, не розчувши її.

Вона оглядає хатину. У цій будівлі є вікна. Чисті вікна.

Джо і Рейчел ідуть за нею, повертають за ріг і прямують до хати.

– Хто тут жив? – повторює Бо.

– Тітка мого батька. Багато років тому. Коли вона виселилася – вселилися кажани, – він знову гигає. Він заплющується, намагаючись згадати її ім'я. – Кітті. Ми докучали тій жінці. А вона нас лупцювала дерев'яною ложкою.

Бо поволі йде, підходить до хати, роззираючись навколо. Біля неї є город, ростуть фруктові дерева. Вона розглядає вікна – чисті. За одним з вікон у склянці стоять польові квіти, трава в тріщинах невисока, доглянута.

– Джо, – говорить Бо. – Хто тут живе тепер?

– Нікого. Може, хіба кажани, – жартує він.

– Але ж погляньте.

Він дивиться. Він розглядає все те, що вона вже усвідомила. Город і фруктовий сад, хатина, блискучі вікна, двері, пофарбовані в зелений колір, фарба на них свіжіша, ніж на всьому іншому навколо. Він зовсім розгубився. Вона заходить за хату, натрапляє на козу й двох курей, що блукають поблизу.

Серце в неї калатає, вона біжить назад.

– Джо, там хтось живе.

– Чужинці? Вторглися на мою землю? – він говорить зі злістю, це почуття ніколи не проявлялося ані в Джо Туліна, ані в його брата за весь час, що його вона провела з ними.

Стиснувши руки у великі кулаки, він прямує до хатини, так швидко, як тільки може, а вона намагається його зупинити. Моссі мчить за ним.

– Стривайте, Джо, стривайте! Давайте покличемо Соломона! Соломоне! – гукає вона. Вона не хоче стривожити того, хто живе в хаті, але вибору немає. – Рейчел, знімай! – Рейчел уже й так це робить.

Але для Джо жоден фільм зараз не має значення, він береться за дверну ручку, уже збирається рвучко розчахнути двері, але стримує себе. Він же зрештою джентльмен, і натомість стукає.

Бо дивиться в бік лісу, де зник Соломон, і знову на хату. Вона зараз ладна вбити Соломона, не слід було його відпускати, він повівся непрофесійно. Вона дозволила йому відійти, бо розуміла, що він давно не їв, і, як його дівчині, їй добре відомо, який він стає, коли зголодніє. Сварливий, неуважний, дратівливий. Ще один недолік романтичних стосунків з колегою: шире піклування про те, щоб ваші рішення його не перевтомлювали. Доведеться щось вирішувати зі звуком. Принаймні в них буде відео, а звук можна додати й потім.

– Обережно, Джо, – говорить Рейчел. – Ми не знаємо, хто там.

З хати ніхто не відповідає, тож Джо штовхає двері й заходить досередини. Рейчел за ним, а слідом і Бо.

– Що за... – Джо стоїть посеред кімнати, роззираючись на всі боки, чухаючи потилицю.

Бо швидко вказує, на що Рейчел слід навести камеру.

Це однокімнатний будиночок. Біля стіни – односпальне ліжко, над ним – невеличке віконце, що виходить на город. Навпроти – грубка, що не надто відрізняється від печі в будинку Джо, а біля книжкових полиць стоїть крісло.

– Книжки, – спантеличено промовляє Бо вголос.

На підлозі з півдесятка овечих шкур, вони, звісно, потрібні, щоб жорстокої зими утеплювати холодну кам'яну долівку будинку, що вочевидь опалюється лише грубкою. Овечими шкурами вкриті й ліжко, й крісло. Радіоприймач, увімкнений у розетку в стіні, стоїть на підлозі, тихо грає музика.

Тут відчувається жіноча рука. Бо не зовсім усвідомлює, в чому саме її відчутно. Вона розуміє, що надто упереджено було б робити такий висновок із квітів у склянці, запаху парфумів тут не чути, але є тут якась жіночність, це дуже охайний селянський будинок Тома й Джо. Тут відчуття зовсім інше. За ним доглядають, у ньому живуть, а на спинці стільця висить рожевий кардиган. Вона штовхає Рейчел.

– Уже є, – каже та, з її чола струмує піт.

– Знімай далі, я повернуся за хвилину, – говорить Бо і біжить з хати до лісу.

– Соломоне! – кричить вона на весь голос, знаючи, що нікого не потурбує – адже поблизу нікого немає. Вона повертається на галявину перед хатиною, бачить його неподалік на схилі в лісі, він просто стоїть там, дивиться на щось, ніби в трансі. Його звукозаписувальне обладнання на землі, за кілька футів від нього, а напрямлений мікрофон спертий об дерево. Побачивши, що він навіть не працює, вона просто сказала.

- Соломоне! - гукає вона, і він нарешті дивиться на неї. - Ми знайшли будинок! Хтось там живе! Обладнання, бігом, ворухися, зараз! - вона не впевнена, що використовує відповідні слова, що говорить їх у правильному порядку, їй просто потрібно, щоб він ворухився, їй потрібен звук, їй потрібно записати історію.

Але у відповідь Бо чує звук, не схожий ні на що, що вона досі чула в житті.

3

Цей звук схожий на пташиний клекіт, аж ніяк не на людський голос, але долинає він від людини, від жінки, що стоїть біля дерева.

Бо біжить від будинку в ліс, і кошик білявої жінки злітає в повітря, все, що лежало в ньому, падає на землю, а її очі широко розкриваються, сповнюючись жахом.

- Все гаразд, - говорить Соломон, простягаючи руки, щоб заспокоїти її, він стоїть між Бо і цією чужинкою, ніби намагається приручити дикого коня. - Ми тебе не скривдимо.

- Хто це?! - кричить Бо.

- Просто стій там, Бо, - говорить роздратований Соломон, не озираючись.

Звичайно, вона не зважає на його слова і підходить ближче. Від дівчини знову долинає той звук, схожий на щебетання, якщо тільки щебетання може нагадувати гавкіт. І вона звертається до Бо.

Бо приголомшена, але на її обличчі з'являється захоплена усмішка.

- Здається, вона хоче, щоб ти відійшла, - каже їй Соломон.

- Може, й так, докторе Дулітл, але я не зробила нічого поганого, - відповідає вона, дратуючись, що хтось говорить їй, що робити. - Тож я нікуди не піду.

- Тоді хоча б не підходь ближче, - каже Соломон.

- Сол! - вигукує вона, вражено дивлячись на нього.

- Ну, ну! Все гаразд! - каже він дівчині, присідає, збирає квіти й трави із землі і складає їх у її кошик. Жінка припиняє щебетати, але вона вочевидь збентежена, переводить із Соломона на Бо широко розплющені, сповнені страху очі.

- Мене звати Бо Гілі. Я режисер, і ми тут з дозволу Джо Туліна, - простягає вона руку.

Білявка дивиться на її руку і видає цілу низку ще відчайдушніших звуків, і серед них – жодного слова.

– Боже мій, – Бо витріщає очі на Соломона, бере телефон і дзвонить Рейчел.

– Рейчел, швидко виходь на галявину. Потрібна камера.

Вона закінчує розмову.

– Записуй, – самими губами говорить вона Соломонові, очима вказуючи на його обладнання, боячись поворухнутися.

Дівчина один за одним видає химерні звуки, і це найдивніше видовище, яке Соломону доводилося бачити. Це не схоже на людський голос, радше скидається на запис. Він настільки приголомшений і зачарований, що не може відірвати від неї погляд, він шукає дроти – але їх немає. Це все насправді.

Він робить кілька кроків назад, до сумки з обладнанням.

Поміж дерев з'являється Рейчел з камерою в руках, вона поспішає, Джо за нею.

– Що в біса тут робиться? – гукає Рейчел, але завмирає на місці, побачивши все на власні очі.

Дівчина повертається до Рейчел і гуде, мов автомобільна сигналізація. Соломон дивиться на це все її очима: оточена трьома незнайомцями, у лісі, вона, либонь, відчувається загнаною в пастку. Він не може змусити себе записувати це. Так не можна.

Бо відчуває його нерішучість і зітхає.

– О Господи! – сердито кидає вона. Вона робить те, що мала б зробити від самого початку, якби їй це спало на думку: знімає сцену на свій телефон.

Джо приєднується до них.

Білявка припиняє галасувати, якусь мить вона дивиться на Джо і, здається, відчуває полегшення.

– Ти хто? – волає на неї Джо. – Що ти робиш на моїй землі?

Вона знову панікує, відступаючи крізь дерева.

Соломон спостерігає за ними всіма. Бо знімає відео на телефон, Рейчел наставила на неї камеру, у Джо на обличчі справжня лють.

Соломон виснажений, йому потрібно поїсти.

– Припиніть! – кричить він, і всі замовкають. – Ви її лякаєте. Відступіть усі. Пропустіть її.

Вона дивиться на нього.

- Можеш іти.

Вона не зводить з нього погляду, тих пронизливих зелених очей.

- Не думаю, що вона тебе розуміє, - каже Бо, й досі знімаючи відео.

- Звичайно розуміє, - кидає сердито Соломон.

- Не думаю, що вона вміє говорити... словами. Як тебе звати? - запитує Бо.

Дівчина не зважає на те питання, і далі дивиться на Соломона.

- Її звати Лора, - говорить він.

Раптом Моссі прибігає до лісу від будинку кажанів, він несамовито гавкає, захищаючи свою землю від непроханого гостя. Але замість того, щоб зупинитися біля Джо, він біжить далі до лісу, прямує просто до Лори.

- Гей, гей, гей, зупиніть його, Джо, - скрикує він налякано, непокоячись, що пес порве її на шматки.

Та Моссі зупиняється просто біля її ніг, схвильовано бігає навколо неї, стрибає, привертаючи її увагу, лиже її руку.

Вона гладить його - вони вочевидь добре знайомі одне з одним - нервово озираючись навколо. Вона простягає руку до Соломона, і він дивиться на неї спантеличено, думає, що вона хоче взяти його за руку. Він простягає руку, але вона усміхається і дивиться вниз, на свій кошик.

- Кошик, Соле, - говорить Бо.

Збентежений, він подає його їй.

Лора йде, намагаючись оминати їх усіх, Моссі слідом за нею. Спершу дівчина поводить сторожко. Проходячи повз Бо, вона гарчить, досконало відтворюючи собаче гарчання, настільки правдоподібно, що воно схоже на запис, або ж здається, що гарчить Моссі. Лора пильно приглядається до Джо і, минаючи їх, вона біжить через ліс, повз будинок кажанів до своєї хатини.

- Є? - запитує Бо в Рейчел.

- Так, - вона знімає камеру з плеча, втирає піт із чола. - Є, білявка, що гавкає на тебе.

- Куди вона подалася? - запитує Соломон.

- Там є хата, за будинком кажанів, - пояснює Рейчел. - Бо надто зайнята, переглядає відео, хоче переконатися, що вона зафільмувала потрібний момент.

- Ви її знаєте? - запитує Соломон у Джо, зовсім спантеличений усім, що тільки-но сталося, але відчуваючи адреналін, який наповнює його тіло, і легке внутрішнє тремтіння.

- Вона вторглася на приватну власність, - порскає він, гнів просто струмує від нього.

- Як ви гадаєте, Том знав про неї? - запитує Бо.

Це питання вражає його. Його обличчя міниться від упевненості до розгубленості, гніву, на ньому відбиваються усвідомлення зради, і знову недовіра. А потім сум. Якщо його брат знав про цю дівчину, що живе в будинку на їхній землі, то він приховував це від нього. Між братами, що не мали секретів одне від одного, виявляється, була досить-таки чималенька таємниця.

4

- Є тільки одна можливість знайти відповіді, - говорить Бо, знімаючи светра і пов'язуючи рукавами навколо талії, позаяк сонце і далі пече. - Нам слід поговорити з тією дівчинкою.

- Це не дівчинка. Це жінка, і її звати Лора, - говорить Соломон, не розуміючи, чому він гнівається. - І я дуже сумніваюся, що вона захоче говорити з нами зараз, після того, як ми достобіса її налякали.

- Я не знала, що вона... що в неї... особливості, - захищається Бо.

- Особливості? - обурюється Соломон.

- Як це ще можна назвати? - Бо шукає відповідники... - Затримка розвитку, розумова відсталість, слабоумство. Який з варіантів тебе влаштовує? Ти ж розумієш, що я маю на увазі, я не знала того.

- Ну, вона не те щоб зовсім нормальна, - погоджується Рейчел, сідаючи на камінь, змучена, спітніла.

- Яким словом ми це не назвемо, з нею вочевидь не все гаразд, Соломоне, - говорить Бо, відкидаючи волосся з обличчя і перев'язуючи гульку на голові, її аж розпирає від хвилювання. - Якби я знала про це, я б інакше підходила до неї.

- Я думаю, відтепер Джо має вирішувати, що робити далі. Це його земля, - говорить Соломон під бурчання свого живота.

Бо роздратовано дивиться на нього.

Джо, човгаючи ногами, тупцює навколо них, йому вочевидь дуже не подобається все, що відбувається. Джо подобається буденність, життя без

жодних змін. Сьогодні в нього й так уже було забагато стресів і хвилювань.

– Я хочу забрати Моссі, – нарешті говорить він. – І вона не буде жити на моїй землі.

– Закони щодо вторгнень на чужу територію дуже заплутані, – каже Рейчел. – Моему другові довелося мати з ними справу. Таких загарбників можна виселити хіба за рішенням суду.

– Твій друг позбувся непроханих гостей? – запитує Соломон.

– Мій друг був непроханим гостем, – пояснює Рейчел.

– Вона не має права забирати мого собаку. Я йду по Моссі, – говорить Джо, і, поправивши капелюха, прямує до хати.

– За ним! – швидко говорить Бо, піднімаючи камеру і простягаючи її Рейчел, не зважаючи на виснажений погляд. Але доки вона це робить, Джо змінює свої наміри. Він воліє, щоби Бо поговорила з дівчиною, без камери. Крім Бо, Рейчел і Бріджит, за все своє життя Джо майже не спілкувався з жінками. Рейчел легко знаходить спільну мову будь з ким, але йому довелося приноровитися, щоб звикнути до неї, адже вона відрізняється від жінок, до яких він звик. Джо не вважає Бріджит за жінку, а з Бо він і досі відчуває деяку незручність. Розмова зі ще однією, новою жінкою, виб'є його з колії. Особливо з такою дивною, що потребує турботи, розуміння та співчуття. Вони вчотирьох ідуть до будинку, рухаючись не так різко й погрозово, як раніше.

Бо стукає в двері, Рейчел і Соломон тим часом чекають зовні.

– Що думаєш? – запитує Соломон у Рейчел.

– Я зараз здохну з голоду.

– Я теж, – Соломон втомлено тре обличчя. – У мене думки плутаються.

Вони дивляться, як вона знову стукає.

– Якщо Бо шукала нову довбану історію – вона знайшла її. Це зовсім нове божевілья, – зазначає Рейчел.

– Вона не погодиться на інтерв'ю, – каже Соломон, спостерігаючи за дверима.

– Ти ж знаєш Бо.

О, він знає. Бо вміє схилити до розмови людей, категорично налаштованих проти того, щоб їх знімали. Принаймні якщо вона справді цього хоче: три інтерв'ю сьогодні вранці на кладовищі були не надто важливими, тож вона й не наполягала. Соломон і Рейчел зазвичай не такі байдужі, коли справа стосується зйомок, але звичний стиль роботи Бо відчутно змінився сьогодні. Вона сіпається, кидається то в одне, то в інше, без жодного плану.

Лора з'являється у вікні, але не погоджується відчинити дверей.

- Скажи їй, що мені потрібен Моссі, - голосно говорить Джо, нервово тупцяючи, сховавши руки в кишені. Йому незатишно. Його день був сповнений хвилювань, йому довелося поховати свою другу половинку. День, проведений поза зоною комфорту, порушення його буденності, що була незмінною понад п'ятдесят років. Весь його світ перевернувся догори дригом. Все це доводить його до краю, він хоче забрати свого собаку і повернутися в безпеку своєї ферми.

- Будь ласка, відчини двері, ми просто хочемо поговорити, - говорить Бо.

Лора дивиться з вікна на Соломона.

І всі обертаються до Соломона.

- Скажи їй, - говорить йому Бо.

- Що?

- Вона дивиться на тебе, щоб зрозуміти, чи все гаразд. Скажи їй, що ми просто хочемо поговорити.

- Джо просто хоче забрати собаку, - чесно говорить Соломон, і Рейчел гигає.

Лора зникає з вікна.

- Бездоганно, - усміхається Рейчел. У них обох паморочиться в голові з голоду.

Джо збирається гатити у двері, аж раптом вони відчиняються. Моссі вибігає, і Лора знову зачиняє двері і замикає їх.

Джо рвучко крокує геть, а захоплений Моссі стрибає навколо нього, мало не збиваючи його з ніг.

- Я подзвоню Джиммі, - кидає Джо на ходу. - Він з нею розбереться.

- Почекайте, Джо! - гукає Бо йому навздогін.

- Та хай іде, - втручається Рейчел. - Я вмираю з голоду. Повернімося в готель. Поїмо. Справжньої їжі. Мені треба подзвонити Сьюзі. А потім можеш щось планувати. Я не жартую.

Рейчел мало коли дратується, хіба коли щось заважає їй знімати. Люди, що кривляються на задньому плані, або мікрофон Соломона, що з'являється в кадрі, тож коли в неї уривається терпець - усі розуміють, що це не жарти. Бо усвідомлює, що зайшла надто далеко.

Тож вона поступається їм. Поки що.

Повернувшись до готелю в Гуган-Барра, Соломон і Рейчел накидаються на свої обіди, не промовляючи ані слова, а Бо тим часом думає вголос.

– Том, мабуть, знав про цю дівчину, правда? Це ж він стежив за цим місцем, він відповідав за нього, перевіряв його кілька разів на тиждень. Неможливо, перевіряючи ту свердловину, не помітити хати. І города, і кози, і курей. Це просто неможливо. А ще ті книжкові полиці, і книжки від Бріджит. До того ж Моссі її знає, тож Том, мабуть, брав його з собою.

– Він собака, – Соломон вперше заговорив після того, як взявся за їжу десять хвилин тому. – Собаки ходять на прогулянки. Він міг і сам зустріти її.

– Маєш рацію.

– Зустріти її, – повторює Рейчел. – Собаки зустрічаються з людьми? Мабуть, лише з тими, хто говорять собачою мовою, – жартує вона, але перестає сміятися, коли ніхто не підтримує її: Бо через те, що не слухає, Соломон тому, що його зачіпає те, що вона підколє Лору. – Хай там як, я пішла дзвонити Сьюзі. – Рейчел переставляє свою тарілку на інший стіл.

– Що це вона робила? Ті звуки? – запитує Бо в Соломона. – Це якийсь нервовий тик? Вона гарчала, гавкала й цвірінкала.

– Наскільки я знаю, люди з тиками не гавкають на інших, – каже Соломон, злизуючи липкий соус із пальців, наміряючись встромити зуби у свиняче реберце.

Все обличчя в нього замашене соусом, Бо дивиться на нього з відразою, не розуміючи, чому він не може жити без їжі. Вона лише тепер береться за свій грецький салат.

– Ти ж уже їси, то чого ж ти зараз гиркаєш на мене?

– Як на мене, ти сьогодні негарно поводилася.

– Як на мене, ти сьогодні не виспався, комизився і дратувався весь день, – говорить вона. – І був таким чутливим. Не думаєш, що це занадто?

– Ти налякала Лору.

– Я налякала Лору, – повторює вона, як повторює зазвичай, ніби, промовляючи слова, вона краще їх розуміє. Вона так само повторює під час інтерв'ю відповіді тих, з ким говорить. І це іноді бентежить їх, вона ніби не вірить тому, що вони говорять, але насправді так вона усвідомлює сказане.

– Було добре видно, що вона налякана. Ти бачиш молоду жінку, оточену чотирма людьми, серед лісу, нажахану – і знімаєш відео.

Здається, зовсім раптово вона усвідомлює всю ситуацію.

– От лайно.

- Авжеж лайно, - він знову облизує пальці, розглядаючи її. - Що відбувається?

- Те, що ми побачили сьогодні, - це щось надзвичайне. Що виробляла ця дівчина...

- Лора.

- Що виробляла ця Лора, ці її звуки, це було схоже на магію. А я не вірю в магію. Я ніколи раніше не чула нічого подібного.

- І я не чув.

- Я захопилася.

- Ти зажерлася.

Мовчанка.

Він доідає своє реберце, поглядаючи на телевізор у кутку, що показує новини.

- Ти ж знаєш, мене весь час питають, якою буде моя наступна робота, - каже вона.

- Так, мене теж питають.

- А в мене нічого немає. Нічого подібного до «Близнюків Тулінів». Усі ці нагороди, що їх ми отримуємо. Люди тепер зацікавлені в моїй роботі, я маю виправдовувати очікування.

Він давно розуміє, що вона відчуває тиск, і задоволений, що вона нарешті це визнає.

- Тобі варто радіти, що ти зробила хоч щось, що подобається глядачам. Декому це взагалі не вдається. Насолоджуйся цим. Не намагайся цього повторити. Продовження стрічки про близнюків Тулінів ніколи не буде таким самим успішним, як стрічка про близнюків Тулінів. Будь оригінальнішою. Ти досягла такого успіху насамперед завдяки тому, що не поспішала. Ти знайшла гарну історію, неквапливо з нею працювала. Слухала. Намагатися й далі працювати з тим самим - це аж ніяк не творчість. Сьогодні був цілковитий безлад, Бо, ти метушилася, як якась скажена курка.

- Раніше я могла не квапитися, бо раніше від мене ніхто нічого не чекав. У мене був час.

- Люди воліли б побачити щось справжнє, цінне, а не зліплене нашвидкуруч.

- То ти через це працюєш із тими «Фітнесом для товстунів» та «Гротескними тілами»?

У ньому здійснюється гнів, але він намагається зберігати спокій.

- Ми про тебе говоримо, а не про мене.
- Я відчуваю, що на мене тиснуть, Соломоне.
- Не відчувай.
- Не можна просто заборонити комусь відчувати тиск.
- Я щойно заборонив.
- Соломоне... - вона не знає, сміятися їй чи сердитися.
- Ти була сама не своя в тому лісі, - промовляє він. Він зовсім не збирався це говорити, це сталося мимохідь.

Вона придивляється до нього:

- Ти зараз маєш на увазі мене чи себе?
- Тебе, звісно, - говорить він, кидає реберце на тарілку, голосніше, ніж хотів, і береться за наступне.

Бо спирається на спинку стільця і схрещує руки, якусь мить придивляється до Соломона. Він не дивиться на неї, не промовляє ні слова.

- Ми обидва побачили в тому лісі щось дивовижне. Я почала щось робити, ти... просто завмер.

- Я не завмирав.

- Що ви там робили, весь той час, доки я була в хатині? Вона там була весь час?

- Відчепися, Во.

- Ну, хіба це не логічне питання?

- Так, у нас був секс. Ті дві хвилини, що тебе не було поряд, ми займалися сексом. Спираючись на дерево.

- Я не про це кажу, і ти чудово це розумієш, хай тобі трясця.

- Не про це?

- Я намагаюся щось про неї дізнатися, а ти мені нічим не допомагаєш. Ти ж був із нею наодинці, коли я ще туди не дійшла, мені просто цікаво...

Він не звертає на неї уваги, надто вже йому хочеться заволати на весь голос, у всіх на очах. Він запихає гнів якомога глибше в себе, глибше, ще глибше, доки його залишається стільки, що він може з ним упоратись. Він втуплюється в «Скай Ньюз», але нічого не бачить.

Бо врешті-решт виходить з-за столу, і з кімнати.

Він міг би поміркувати про те, що сказала Бо, проаналізувати це, зрозуміти, пошукати в собі відповіді. Він міг би поміркувати й про те, що і чому сказав, він міг би обміркувати це все. Але він не виспався, він голодний і сердитий, і натомість зосереджується на новинах по телевізору, починає вслухатися у слова, що їх говорить ведучий, починає вчитуватися у слова, що прокручуються внизу екрана. Покінчивши з останнім реберцем, він облизує пальці від липкого соусу й відкидається на спинку стільця, відчуваючись задоволеним.

– Ну що, радий? – гукає Рейчел через порожній ресторан.

– Поспати вночі – і я буду щасливий, – він позіхає і потягується. – Як там Сьюзі?

– Трохи не в собі. Їй надто жарко. Вона не може заснути. Ноги затікають. Дитина штурхається.

– Недовго вже залишилось.

– Думаєш, ми завтра поїдемо додому?

Соломон бере зубочистку з пакетика і виколупує м'ясо з-поміж передніх зубів.

– Сподіваюсь.

Він таки справді хоче додому, розуміє, що так воно і є, бо відчувається спустошеним. Бо він справді став сам не свій у тому лісі. І Бо це помітила. І точнісінько так само, як Джо хотів повернутися на свою ферму, Соломон хоче повернутися в Дублін, повернутися до «Гротескних тіл», що їх він так зневажає, повернутися у свою квартиру, постійно пропахлої рибою з карі від сусідів. Він хоче спокою. Повернутися туди, де він звик не думати про свої почуття, де немає жодної плутанини, не потрібно жодних аналізів, де він не тягнеться до людей, до яких не повинен тягнутися, не робить того, чого не повинен робити.

– Ти спиш? Бо очі в тебе розплющені, – говорить Рейчел, помахуючи реберцем у нього перед очима, і соус із нього ляпає на стіл і на підлогу. – От чорт.

Бо знову забігає в бар, з тим обличчям, і з телефоном у руці.

– Дзвонив Джиммі. Офіцер, з яким ми вже зустрічалися. Він на фермі Тулінів. Джо покликав його поговорити з тією дівчиною, але його автомобіль збив Моссі на шляху вгору. Дівчина знову забрала Моссі до свого будинку, і знову видає ті божевільні звуки. Вона замкнулася в хаті, нікого не підпускає до себе і нікому не дозволяє оглянути Моссі.

Зібравши всю свою байдужість, Соломон запитує її очима «То й що?», але серце в нього шалено калатає.

Бо кидає на нього загадковий погляд:

– Вона кличе тебе, Соле.

Джиммі стоїть біля своєї патрульної машини, дверцята відчинені, фари увімкнені, хоча зараз світлий літній вечір.

Він вибачливо підіймає руки, щойно вони виходять з машини.

– Моссі біг перед автомобілем, я просто його не бачив.

– Де зараз та дівчина? – запитує Бо.

– Вона схопила собаку, побігла з ним до своєї хати, не виходить і нікого не впускає. Буде негарно, якщо я сам туди піду, тим більше, що вона в такому істеричному стані. Я мав би викликати підмогу, але Джо запропонував зателефонувати вам.

Він виглядає таким же приголомшеним, якими були й вони, коли вперше почули вокальний сплеск Лори. Соломон здогадувався, що те, ким вона їм здається, насправді дуже далеко від істини, особливо це визначення – «істерична» жінка.

– Вона просила покликати Соломона? – запитує Бо, прагнучи прискорити події.

– Спершу просила погукати Тома. Вимагала, щоб я його привіз. Я сказав, що він помер, і вона геть схибнулася. А потім згадала Соломона.

– Дивно, – Бо дивиться на Соломона. – Я не пам'ятаю, щоб ти говорив їй, як тебе звати, – зазначає вона.

Вони стояли в лісі, не в змозі відвести погляд одне від одного.

– Привіт, – ласкаво сказав він.

– Привіт, – ніжно відповіла вона.

– Я Соломон.

Вона всміхнулася:

– Лора.

Бо так само непевно дивиться на нього.

– Говорив, перед тим, як ми зайнялися сексом, – огризається він. Джиммі витріщається, Бо приглядається до нього.

– Ти її приведеш? – запитує вона.

- Ні, якщо він її збирається заарештувати.

- Її не має за що заарештовувати. Мені треба поговорити з нею, дізнатися, хто вона і чому вона на землі Джо. Якщо вона сама сюди вторглася - ці закони досить складні, а якщо Том їй це дозволив - ми мало можемо зробити. Я тут для того, аби Джо було спокійніше.

Соломон насилу втримав язика за зубами, щоб не сказати нічого про улюбленого собаку Джо, збитого автомобілем.

- То що ви від мене хочете? - запитує Соломон.

- Здається, що ти її боїшся. Просто зайди до будинку і з'ясуй, що вона хоче, - каже Бо.

- Гаразд, хай вам трясця, - лається він, проводить пальцями по довгому волоссю, перев'язує гულку. Він іде стежкою до хатини, двоє інших прямують слідом, але зупиняються біля будинку кажанів, а він простує далі, до будинку Лори.

Серце Соломона шалено б'ється, коли він наближається до дверей, і він гадки не має, чому. Він витирає спітнілі руки об джинси і збирається постукати, але не встигає підняти руку, як двері відчиняються. Він її не бачить, здогадується, що вона за дверима, тож робить крок усередину. Щойно він зайшов - двері зачиняються. Вона замикає двері і спирається на них спиною, ніби намагаючись зміцнити їх.

- Привіт, - вітається він, запихаючи руки в задні кишені.

- Він біля печі, - каже Лора, вона не може дивитися на нього, виглядає знервованою, схвильованою.

Хоча вона вже відрекомендувалася йому, Соломон аж здивувався, почувши її голос. У лісі вона скидалася на якусь дикунку, а в своєму будинку здається реальнішою.

Моссі лежить на овечій шкірі перед грубою, у якій горять дрова, він важко дихає, його груди повільно здіймаються і опускаються. Очі в нього розплющені, хоча він, здається, не розуміє, що відбувається навколо нього. Вогонь палахкотить поряд з ним, миски з водою та з їжею стоять поряд.

- Він нічого не їсть і не п'є, - пояснює вона, сідаючи на підлогу поруч із Моссі, закриваючи його руками, захищаючи його.

Соломон мав би оглядати собаку, але він не може відвести погляду від неї. Вона дивиться на нього знизу вгору, цими розгубленими, стурбованими, прекрасними, чарівними зеленими очима.

- У нього є кров? - він підходить до Моссі і присідає поруч з ним, навпроти Лори - так близько вони ще не опинялися.

- Привіт, хлопчику, - він простягає руку, ласкаво його гладить.

Моссі дивиться на нього, в його очах добре видно біль. Він скавулить.

Лора повторює скавуління Моссі, на диво точно, і Соломон знову уважно приглядається до неї.

– Крові немає. Не знаю, що в нього боляче, але він не може стояти.

– Його треба до ветеринара.

Вона дивиться на нього:

– А ти його відвезеш?

– Я? Звичайно, але варто було б запитати Джо, це ж його собака, – і, побачивши її обличчя, він додає: – Також.

– Я не подобаюсь Джо, – говорить вона. – Я нікому не подобаюсь.

– Це неправда. Джо просто не звик до змін. Деяких людей дратують зміни.

– Змінюйся, коли приходять зміни, – каже вона зовсім іншим голосом. Нижчим, глибшим, з північним акцентом. Не її голосом.

– Що-що?

– Баба. Моя бабуса.

– Ох. Гаразд. Поїдеш зі мною до ветеринара? – запитує він. Він хоче, щоб вона поїхала з ним.

– Ні-ні, я залишаюся тут.

Це загальне твердження. Не «Я залишуся тут», а «Залишаюся тут». Завжди.

Її гладенька шкіра освітлюється полум'ям, у цій кімнаті так спокійно і безтурботно, попри боротьбу Моссі за життя і тиху паніку Лори.

Вона гладить черевце Моссі, яке поволі здіймається й опускається.

– Коли ти востаннє покидала цю гору? – запитує він.

Вона затулює обличчя волоссям, розгублена цим питанням.

– Скільки ти тут прожила? – запитує він.

Вона не одразу відповідає.

– З шістнадцяти років. Десять років, – говорить вона, погладжуючи Моссі.

– І за весь цей час не виїжджала звідси?

Вона хитає головою:

– У мене не було для цього приводу.

Його це вражає.

– Ну, тепер він у тебе з'явився. Моссі, либонь, хотів би, щоб ти поїхала з ним, – зауважує він.

Начебто погоджуючись, Моссі зітхає, здригаючись усім тілом.

Бо біля будинку разом із Джиммі, метушиться туди-сюди, незграбно намагається заговорити, спостерігаючи за мерехтінням вогню у вікнах, димом із комина на хатині.

– Дивно, що Джо ніколи раніше не бачив диму, – вона дивиться на бовдур диму, що здіймається в небо.

Джиммі байдуже дивиться вгору.

– Та... фермери весь час щось палять.

Бо встигла дізнатися, що Джиммі також уявлення не має, що це за дівчина, як і його дружина, яка, за його словами, знає все про всіх. У селі, що розляглося на горах, з населенням у кілька сотень людей, це справжня загадка, хоча і не така, яку Джиммі прагнув би розгадати. Він вважає Лору туристкою, «не тутешньою», однією з тих альпіністів або любителів гуляти пагорбами, що натрапила на хатину і оселилася там. Але цей висновок зовсім не зменшує цікавості Бо, тільки ще більше розігріває її, породжуючи все нові питання. Двері хатини відчиняються, і з'являється Соломон. Його постать займає весь крихітний дверний проріз. За ним палає вогонь, і він виглядає як темна велика тінь. Він схожий на героя, що виносить собаку з вогню.

Бо усміхається від цього образу.

Соломон повертається і говорить до дівчини позаду нього.

– Ходімо, Лоро, все гаразд. – І щось у тому, як він це говорить, чи в тому, який має вигляд, говорячи це, стирає усмішку з обличчя Бо.

А потім з'являється і дівчина, вона виглядає витончено і круто в сукні-сорочці в клітинку з поясом, у конверсах, у вільному кардигані поверх, з довгим світлим осяйним волоссям.

– Ми збираємося повезти Моссі до ветеринара, – пояснює їм Соломон. – Куди нам їхати?

– До Патрика Мерфі, на головній вулиці. Клініка буде вже закрита, але я йому подзвоню, – говорить Джо, розглядаючи Лору.

– Вітаю, юна леді, – говорить він суворо.

Вона опускає погляд на свої конверси. Здається зляканою.

– Чому б нам не поговорити? – пропонує Джиммі. – Просто потеревенимо, щоб заспокоїти Джо.

Вона хапається за руку Соломона. Міцно стискає її. Він відчуває, як вона тремтить усім тілом поруч з ним.

– Узагалі, як на мене, нам слід поспішати, офіцере, – Соломон рушає з місця. – Моссі відчувається недобре. Я певен, що Джо хотів би, щоб його оглянули перш за все.

– Так, ви маєте рацію, – погоджується присоромлений Джиммі.

– Ми знайдемо час, щоб ви з Лорою поговорили, – говорить йому Бо, йдучи поряд з Лорою і Соломоном. – І, можливо, ви б погодилися на інтерв'ю? – вона попрохала його розповісти про те, як він приїхав до Джо, коли Том лежав мертвим на підлозі, вона хотіла почути, як цю незвичайну сцену змалює хтось іще.

Лора спиняється.

– Ходімо, – Соломон припрошує її, м'яко, тоном, якого Бо ніколи не чула від нього.

Лора просто дивиться на Бо, і це ставить Соломона в неймовірно незручне становище, але його це все починає веселити. Він геть виснажений і хоче спати.

– Джиммі, ви будете ласкаві відвезти Бо до нашого готелю? – він уникає погляду Бо, говорячи це. – Побачимось там пізніше, Бо.

У неї відпадає щелепа.

– Ти сказала, щоб я допоміг, – кидає він, прямуючи до стежки, що веде до їхнього автомобіля, намагаючись зручніше взяти собаку, який щохвилини стає важчим. – Я й допомагаю.

Лора сідає на задне сидіння з Моссі, що лежить головою на її колінах. Бо всідається в машину офіцера, з перекривленим обличчям. Це було б кумедно, якби Соломона хоч трохи могло розважити те, що тут відбувається.

– Дякую, Соломоне, – говорить Лора так тихо, що тіло Соломона одразу розслабляється, гнів залишає його.

– Будь ласка.

Лора тихо сидить у машині, іноді поскімлюючи разом з Моссі, як йому здається, – щоб підтримати. Він вмикає радіо, стишує звук, а потім вирішує, що воно зайве, і вимикає його. Їхати до ветеринара сорок хвилин.

– Чому там був офіцер? – запитує вона.

- Джо подзвонив йому. Він хотів з'ясувати, хто ти, і зрозуміти, чому ти там живеш.

- Я в чомусь винна?

- Я не знаю, можеш мені розповісти, - сміється він. Вона не усміхається, і він знову стає серйозним. - Ти живеш у хатині на землі Джо, без його відома, це... ну, це незаконно.

Її очі розширюються:

- Але Том мені це дозволив.

- Ну тоді все гаразд, треба лише про це розповісти, - він деякий час мовчить. - У тебе є цей дозвіл на папері? Угода про оренду?

Вона хитає головою.

Він відкашлюється, і вона відтворює його кашель, це збиває з пантелику, але на її безневинному обличчі немає жодної злостивості, жодних ознак, що вона взагалі зрозуміла, що зробила це.

- Ти йому платила орендну плату?

- Ні.

- Гаразд. Отож ти просто запитала його, чи можна тобі там жити, і він сказав, що можна.

- Ні, баба запитала.

- Твоя бабуся? То вона могла б підтвердити це? - запитує він.

- Ні, - вона опускає погляд на Моссі, гладить його. Цілує його голову, ховає обличчя в його шерсті. - Вона тепер надто далеко.

Моссі скавулить і заплющує очі.

- Правда, що Том помер? - запитує вона.

- Так, - говорить він, дивлячись на неї у дзеркало. - На жаль. У нього стався серцевий напад у понеділок.

- У понеділок, - тихо повторює вона.

Вони зупиняються на головній вулиці, стукають у двері клініки. За ними тихо, але входні двері будинку поряд відчиняються, і з них виходить чоловік, що витирає рота серветкою. Від дверей до них долинає запах домашньої печені.

- О, привіт, привіт, - говорить він. - Джиммі дзвонив мені. Терміново потрібна допомога, так? - запитує він, побачивши Моссі в руках Соломона. - Заходьте, заходьте.

Соломон сидить за дверима кабінету, а Лора заходить. Він спирається ліктями на коліна і кладе голову на руки, в голові в нього паморочиться, перед очима все пливе – наслідки частих перельотів.

Двері кабінету відчиняються, і з них виходить Лора, сльози струмують по її щоках. Вона сідає поряд із Соломоном, не кажучи ні слова.

– Йди сюди, – шепоче він, обіймаючи її рукою за плечі і притягаючи до себе. Ще одна її втрата за цей тиждень. Він не знає, скільки вони так просиділи, але він з радістю сидів би й далі, якби ветеринар не стояв біля відчинених дверей, терпляче чекаючи, коли вони зберуться й підуть, щоб він міг повернутися до своєї сім'ї після цього довгого дня.

– Вибачте, – Соломон знімає руку з плечей Лори. – Ходімо.

Надворі тепер темна ніч, з місцевого пабу долинає музика.

– Я б не проти випити, – говорить він. – Ходімо зі мною?

Пожежні двері бару відчиняються, надвір вилітає пляшка й падає в бак для сміття, розбиваючись об купу інших пляшок.

Лора відтворює її брязкіт.

Він сміється:

– Вважатиму, що це означає «так».

Вони сидять біля пабу, за дерев'яним столом, на дерев'яній лаві, за рогом від них – компанія курців. Коли Соломон відчинив двері, і всі голови повернулися до двох незнайомих, Лора швидко позадкувала. Соломон полегшено зітхнув. Тепер вона сидить зі склянкою води, а він – із «Гіннесом».

– Взагалі не п'єш? – запитує він.

Вона хитає головою. Від її рухів лід стукається об склянку. Вона точно відтворює це цокотіння. У Соломона це досі не вкладається в голову, проте він не уявляє, як заговорити про це, здається, що вона цього навіть не помічає.

– З тобою все гаразд? – запитує він. – Том і Моссі. Це забагато втрат на один тиждень.

– На один день, – виправляє вона. – Я тільки сьогодні дізналася про Тома.

– Шкода, що тобі довелося так почути про таке, – говорить Соломон тихо, думаючи про те, як Джиммі просто бовкнув це.

– Том привозив мені покупки щопонеділка. Його не було в понеділок. Я зрозуміла, що щось не так, уже тоді, але мені було нікого запитати. Сьогодні в лісі я подумала, що Джо – це Том. Я ще ніколи його не бачила.

Вони геть однаковісінькі. Але він був такий злий. Том ніколи не бував злим.

- Ти прожила там десять років і ніколи не бачила Джо?

Вона хитає головою:

- Том не дозволяв цього.

Він хоче запитати, чому, але стримується.

- Джо зараз у скорботі, зазвичай з ним простіше домовитись. Варто почекати.

Вона відпиває води, стурбована.

- То ти з понеділка нічого не їла? - раптом збагнув Соломон.

- У мене є садок, город, яйця. Я саме збирала їжу в лісі, коли побачила тебе, - вона соромливо усміхається йому, згадуючи їхню зустріч. Він теж усміхається, а потім сміється з самого себе, з того, як він почувався, немов школяр.

- Господи, давай я погоджув тебе, що ти хочеш - гамбургер, чіпси? Я й собі теж візьму, - він встає і дивиться на кафе-фастфуд через дорогу. - Я вже аж дві години не їв.

Вона усміхається.

Він очікує, що вона накинеться на їжу, але помиляється. Все у ній спокійне, повільне. Вона стримано бере чіпси довгими витонченими пальцями.

- Звідки твоя бабуса знала Тома? - запитує він.

- Ти ставиш забагато питань.

Він думає про це:

- Справді. Так я буду розмову. А як ти будув розмови? - запитує він, і вони удвох сміються.

- Ніяк. Мені ні з ким говорити. Принаймні з людей.

Хтось за рогом встає з-за столу, відсуваючи лаву, яка скрегоче об землю. Вона відтворює цей звук. Один раз, другий - доки це не виходить у неї бездоганно. Барменка, що прибирає столик поруч із ними, здивовано дивиться на неї.

- Я буду чудові розмови з самою собою, - провадить далі Лора, не помічаючи того погляду, або не зважаючи на нього. - І з Моссі і Рінгом. І з неживими речами.

- Ти не сама така, - він усміхається, дивиться на неї, глибоко зацікавлений.

Вона видає новий звук, з якого він сміється. Схожий на вібрацію телефона.

- Що це? - запитує він.

- Що? - супиться вона.

І раптом він чує звук знову, і він злітає не з уст Лори, хоча йому доводиться уважно придивитись до неї. Він відчуває, що в кишені вібрує його мобілка.

- Ой, - він лізе в кишеню і дістає телефона.

П'ять пропущених дзвінків від Бо, а потім - три повідомлення, дедалі роздратованіші.

Він кладе його екраном на стіл, не звертаючи уваги.

- Звідки ти знала Тома?

- Знову питання.

- Бо ти мені цікава.

- А ти мені цікавий.

- То запитай щось у мене, - всміхається він.

- Дехто визнає людей інакше, - її очі пронизують так, що в нього починає калатати серце.

- Гаразд, - він відкашлюється, і вона знову абсолютно точно відтворює цей звук. - Ми - я, Бо і Рейчел - знімали документальний фільм про Джо і Тома. Ми провели з ними рік, спостерігали за кожним їхнім рухом. Наскільки я знаю Джо і Тома, вони не знали взагалі ні з ким, крім постачальників і покупців, і навіть з тими не дуже часто спілкувалися, вони були геть самі, все життя. Я не уявляю, як Том міг зустріти твою бабусю.

- Вони познайомилися через мою маму, яка приносила їм їжу й необхідні речі. Вона прибирала в їхньому будинку.

- Це ж робить Бріджит.

- Перед Бріджит.

- Як давно це було? - запитує Соломон, схилившись до неї, йому страшенно цікаво, вішає вона локшину йому на вуха чи ні. Йому здається, що це правда.

- Двадцять шість років тому, - відповідає вона. - Або трохи давніше.

Він дивиться на неї, поступово усвідомлюючи все. Лорі двадцять шість років. Том допоміг їй бабусі. Її мати була домогосподаркою в їхньому будинку двадцять шість років тому.

– Том був твоїм батьком, – каже він тихим голосом.

Це, здається, стурбувало її, і вона озирається навколо, відтворюючи дзвін келихів, розбиту пляшку в сміттевому ящику, дзенькіт льоду. Один звук перетікає в інший, вони змішуються, мов її страждання.

Він настільки вражений тим, як він прийшов до цього усвідомлення, і ще більше – тим, що це правда. Він накриває рукою її руку.

– Тоді ще більш прикро, що тобі довелося дізнатися про його смерть саме так.

Вона відтворює його звук, його кашель, хоча він і не кашляв зараз, але для неї цей звук пов'язаний з його ніяковістю, мабуть, так вона хоче сказати йому, що відчувається ніяково, намагається показати, що вона відчуває, нагадуючи йому моменти, коли він сам так почувався. Може, ці її звуки – це її особлива мова. Може, він геть збожеволів, витрачаючи стільки часу і так вірячи в когось, кого Бо вважає дурною чи взагалі розумово відсталою. Але жінка, що зараз сидить перед ним, зовсім не здається йому дурною.

– Лоро, чому ти покликала мене сьогодні?

Вона дивиться на нього, тими чарівливими зеленими очима.

– Тому що, крім Тома, ти єдина людина, яку я знаю.

Соломону ніколи не доводилося бути єдиним, кого хтось знає. Йому це здається незвичним, у цьому відчуття якась особлива близькість. І про це не можна думати легковажно, це величезна відповідальність. Це варто плекати.

6

Наступного ранку знімальна група зібралася на кухні у Джо. Джо, принишклий, сидить у своєму кріслі. Рінг біля його ніг, охоплений тугою через втрату друга.

Бо щойно розповіла йому, так обачно, як тільки могла, що Лора – донька Тома. Лице в нього незворушне, він не мовив жодного слова. Він заглибився в себе, либонь, згадуючи всі розмови, всі ті моменти, коли він міг прогледіти цю інформацію, моменти, в які йому, може, морочили голову, намагаючись уявити, як Том міг жити геть прихованим від нього життям.

Це ятрить серце Соломона, він навіть не може дивитися на нього. Він тримає направлений мікрофон у повітрі, шанобливо відвертаючись,

намагаючись у цю мить дати Джо якнайбільше особистого простору, незважаючи на трьох людей, що вторглися в його домівку, і на камеру, спрямовану в його обличчя.

– Мати Лори, Ізабель, була вашою покоївкою понад двадцять шість років тому.

Він трохи жвавішає, дивлячись на Бо.

– Ізабель? – гримає він.

– Так, пам'ятаєте її?

Він порпається у спогадах:

– Вона не дуже довго пробула тут.

У його мозку безгучно перегортаються сторінки пам'яті.

– Ви пригадуєте, щоб між Томом та Ізабель була якась особлива близькість?

– Ні, – мовчанка. І знов:

– Та ні! Власне... – він прокашлюється. – Знаєте, він повадився з нею так само, як і з Бріджит. Платив їй за те, що вона прибирала та куховарила. Я був далеко, не надто додивлявся, що там діялося.

– Тож ви й гадки не мали про любовні стосунки між ними?

Здається, він щойно це збагнув: єдиний шлях Тома до того, щоб стати батьком, міг пролягати крізь любовні стосунки. Крізь те, чого, за їхніми власними словами, жоден з них ніколи не мав. Двійко сімдесятидев'ятирічних незайманих.

– Та дівчина впевнена в цьому?

– Так вона говорить. Її мати, Ізабель, приховувала, що вона вагітна. Про це знала лише її мати. Вона народила вдома, вдома і виховувала, й навчала дитину на своїй власній землі. Ізабель захворіла, дуже швидко померла від раку, а мати Ізабель, бабуса Лори, що й сама нездужала, допомогла Лорі облаштуватися в будинку.

– Отож, він тоді вже знав про неї, – говорить Джо, ніби це питання давно тріпоче в ньому, але досі він боявся його поставити.

– Лора певна, що Том дізнався про неї лише після смерті Ізабель, десять років тому. Будинок осучаснили як могли, хоча в ньому немає ні електрики, ні гарячої води. Лора й досі живе там сама.

– Мама Ізабель, ота бабуса, померла деякий час тому, – згадує Джо.

Бо переглядає свої записи.

– Гетті Мерфі, втім, вона повернула дівоче прізвище після смерті чоловіка. Гетті Баттон. Ізабель теж змінила прізвище, і Лора називає себе Лорою Баттон. Гетті померла вісім років тому. Вона жодного разу не відвідала Лору, кинула її в тому будинку, вони взагалі не спілкувалися.

Він киває.

– Отже, вона зовсім сама.

– Так, зовсім.

Він міркує над цим.

– Тож вона, либонь, розраховує на свою частку.

Соломон кидає на нього погляд.

– Свою частку...

– Землі. Том склав заповіт. Її в ньому немає. Якщо вона саме цього прагне.

У ньому прокидається славнозвісна ірландська жага до землі.

– Лора нічого не говорила про те, що хоче якоїсь землі. Принаймні нам не говорила.

Джо розпалюється, пояснення Бо не заспокоїли його. Він наче готується до бійки. Його земля, його ферма – це і є його життя, це єдине, що він у цьому житті знає. І він не збирається віддавати ані дещиці за брехню свого брата.

– Можливо, Том збирався поговорити з вами про неї, – каже Бо, відчуваючи, як у ньому розпалюється лютя.

– Ну, він нічого не казав, – говорить він з нервовим, сердитим сміхом. – Ніколи не говорив. Ані слова. – Тиша. – Ніколи. Ані слова.

Бо дає йому такий необхідний час.

– Тепер, знаючи це все, ви дозволите Лорі й далі жити на цій землі? Ви хочете налагодити з нею стосунки? Ви хотіли б і далі замовляти у Бріджит речі для неї, як це робив Том? Чи ви хочете щось змінити? Що ви збираєтеся робити далі?

Він не відповідає. Він обмірковує, можливо, намагаючись зрозуміти, чи правда це все.

– Джо, – Бо м'яко торкається до нього. – Розумієте, це означає, що ви не самотні. Ви – дядько Лори.

Джо встає зі стільця, сіпаючи мікрофон на своєму лацкані. Його руки тремтять, він вочевидь засмучений, злий, його явно дратує присутність знімальної групи, ніби це вони принесли ці всі клопоти в його життя.

- Досить, - каже він, кидаючи мікрофон на тонку подушку на дерев'яному стільці. - Досить уже.

Уперше він відмовився працювати з ними.

Знімальна група прямує до хатинки Лори. Лора сидить у своєму кріслі, в тому самому платті-сорочці в клітинку, з поясом на талії, і в подертих конверсах. Її довге волосся щойно вимите, сохне, а на її чистій красивій шкірі немає ні краплини косметики.

Камера вимкнена, Рейчел надворі зі своїм обладнанням, говорить по телефону зі Сьюзі. День дощовий, на відміну від вчорашнього, надзвичайно спекотного, і Соломон замислюється про те, як вона виживає тут у розпал зими, коли навіть у його сучасній міській квартирі в Дубліні буває так тоскно. Доки Бо говорить, Лора дивиться на Соломона; через присутність Бо в цій кімнаті він відчувається трохи незручно. Він відкашлюється.

Лора відтворює його кашель.

Він хитає головою і всміхається.

Бо не помічає, що між ними відбувається, готуючись до своєї розмови.

- Тож, зі врахуванням того, що ми не знаємо, наскільки Джо налаштований тобі допомагати, і зазираючи наперед, ми хотіли б, ми з Соломоном, - він заплющує очі, коли вона згадує про нього. Це її виверт, щоб завоювати довіру Лори, вона підкреслює, що вона заодно з Соломоном і, отже, заодно з Лорою, і це насправді факт - адже вона його дівчина. Але все ж її здається, що це саме виверт.

- Ми б хотіли зробити тобі пропозицію. Ми б хотіли запропонувати тобі допомогу. Я відчуваю, що наше з тобою спілкування почалося неправильно - дозволь мені пояснити, чому. Я дуже прошу вибачити мені за те, як я поводитися, коли вперше зустріла тебе. Я була надто захоплена, - Бо кладе руку на серце, щоб показати, що вона говорить абсолютно щиро, що кожне її слово - правда. - Я знімаю документальні фільми. Я рік прожила з твоїми батьком і дядьком. - Лора здригається, почувши це, ніби правда така само болюча для неї, як для Джо. - Вони е... були надзвичайно цікавими людьми, і їхня історія захопила весь світ. Її показували в двадцяти країнах, у мене вона є ось тут. Це айпед, треба просто зробити ось так, - вона обережно проводить пальцем по екрану, дивлячись то на Лору, то на айпед, перевіряє, чи розуміє вона її.

Лора відтворює звуки айпеда.

- Просто натисни ось тут, щоб подивитися, - Бо торкається екрана, і починається фільм.

Вона дає Лорі якийсь час подивитися його.

- Я хотіла б зняти документальну стрічку про тебе. Ми хочемо зафіксувати тебе тут, у твоїй хатині, щоб передати, хто ти, і як проходить твоє життя.

Лора дивиться на Соломона. Він хоче відкашлятися, але стримується. Лора робить це замість нього, відтворюючи його кашель. Бо досі нічого не помічає.

– За це буде оплата, але невелика. Всі умови ось тут.

Бо виймає аркуша зі своєї папки і простягає їй.

Лора байдуже дивиться на аркуш.

– Я залишаю це тобі, тобі вирішувати.

Бо дивиться на сторінку, гадаючи, чи варто їй пояснювати детальніше, чи це буде надто зверхньо. Соломон стоїть за її плечем, засуджує її, можливо, несвідомо, але вона відчуває осуд, холод, що струмує від нього, коли вона щось робить або говорить. Вона цінує те, що іноді йому вдається краще вести переговори, але вона також хоче свободи, хоче діяти так, як вважає за потрібне, не побоючись, не лякаючись його відповіді, цього почуття несхвалення, розчарування. Того, що вона повсякчас підводить його. Того, що їй треба тримати себе руках. Вона не хоче більш цього холоду між ними, але ще менше вона хоче залишатися на другій ролі в роботі, яку, вона точно знає, вона вміє робити більш ніж добре. З якогось боку було простіше, коли їхні відносини були платонічними. Вона більше переймалася тим, що він думає, а не тим, що він думає про неї.

Вона сидить на краєчку стільця, занадто близько до Лори. Вона відсувається назад, намагається виглядати розслабленою, чекає на згоду.

Лора дивиться на айпеді перші кілька хвилин відео про свого батька і дядька.

– Не думаю, що я хотіла б, щоб люди знали про мене, – говорить Лора, і Соломон дивується тому, яке він відчуває полегшення.

Він нізачо не сказав би, що вони використовують людей у своїх документальних стрічках, але... він пишається тим, що Лора чинить так, як вважає за правильне, не прагне уваги, слави, яких прагнуть так багато людей. Не часто Бо доводиться вмовляти когось щось сказати на камеру, вона просто показує людям камеру, і вони накидаються на цю увагу, на свої п'ять хвилин слави. Йому подобається, що Лора від них відрізняється. Вона нормальна. Вона нормальна людина, яка цінує свою анонімність, для якої «особисте» – не порожнє слово. Це, а також дещо інше.

– Тобі не доведеться ділитися з нами тим, чим ти не захочеш ділитися, – каже Бо. – Джо і Том дозволяли нам жити з ними, спостерігати за їхнім життям, їхнім спілкуванням один з одним, але навряд чи їм здавалося, що ми переходили якісь межі. Для всіх нас було очевидно, що тільки-но для них це стало б недоречним, ми припинили б зйомку.

Як сьогодні вранці, на кухні Джо. Це непокоїть Бо, ніби вона посварилися з другом.

Лора дивиться з полегшенням.

- Мені подобається бути наодинці. Я не хочу, - вона дивиться на айпед, на газетні статті й журнальні вирізки на столі. - Не хочу цього всього.

Вона натягає рукави кардигана на зап'ястя, стискає їх пальцями, обіймає себе, ніби змерзла.

- Зрозуміло, - говорить Соломон і дивиться на Бо, з остаточною в голосі і в погляді. - Ми поважаємо твоє рішення. Але перш ніж ми підемо, хочемо дещо тобі віддати.

Соломон підносить до неї пакети і ставить їх на підлогу поруч з нею. Може, він зайшов надто далеко, але він не хотів залишати її ні з чим, особливо якщо Бріджит стане на бік Джо і перестане допомагати Лорі. Він пройшовся місцевим туристичним магазином, купив стільки ковдр, футболок, светрів, скільки лише зміг. Він навіть не уявляв, як холодно тут буває, коли вітер свище в щілини стін і старих вікон, а кажани літають за кілька метрів від її дверей.

Бо нічого не казала про його покупки. Вона залилася в машині, перевіряючи електронну пошту, доки він заповнював багажник пакетами. Тільки тепер Бо дивиться на цю купу пакетів, які він виставляє, розуміє, скільки їх, і поглядає на нього з подивом. Він ніяковіє, але вона вражена його зусиллями. На думку Бо, це може значно допомогти переконати Лору працювати з ними.

- Я подумав, що тут може бути дуже холодно, - пояснює Соломон ніяково, проводячи руками над пакетами, щось бурмочучи про їхній вміст.

Бо всміхається, намагаючись не засміятися через розгубленість свого хлопця.

- То що ти скажеш? - питає Бо, нахилиючись уперед.

- Дуже дякую вам за ці всі речі, - відповідає Лора, розглядаючи пакети, а потім звертаючись до Соломона. - Це занадто. Я не думаю, що взагалі зможу з'їсти це все сама.

- Ну, то є троє людей, готових допомогти тобі, - ніби між іншим, жартує Бо, й далі наполягаючи на своєму.

- Я хочу повернути вам це все, - говорить Лора, звертаючись до Соломона, а потім до Бо. - Я не можу допомогти вам з вашим фільмом.

- Вони для тебе, - твердо каже Соломон, - хоч ти погодишся, хоч ні.

- Так, так, бери, - неуважно говорить Бо.

Соломон готовий іти, він не хоче наполягати, не хоче здаватися грубим - так, як збирається робити Бо. Такі моменти ніколи не турбують Бо, це миттєві незручності на тлі значно ширшої картини. Чуття підказує Бо, що не можна відпускати Лору. Вона чарівна, красива, цікава, страшенно цікава дівчина, вона досі не бачила нікого, хоч трохи на неї схожого. У неї є не лише своя особиста, вже готова історія, яку варто розповісти людям, але й

особливий характер, і краса. Ця дівчина просто досконала. Доки Соломон прощається з Лорою, Бо відстає, навмисно повільно збирає свої папірці. Складає копії газет акуратним стосиком, обмірковуючи, що ще можна сказати.

– Ти йди вперед, Соле, я буду за хвилинку, – говорить Бо, поволі складаючи свою теку в сумку.

Соломон іде і зачиняє за собою двері.

Похмурого і невдоволеного хлопця більш немає.

Бо дивиться на Лору, і в дівчини такий нещасний вигляд, наче вона от-от почне плакати.

– Що сталося? – запитує здивовано Бо.

– Нічого, я просто... нічого, – відповідає вона, важко дихаючи. Вона встає і йде кімнатою, до своєї кухні. Вона наливає собі склянку води, випиває її всю одразу.

Це особлива дівчина. Бо хоче знати про неї все. Вона хоче побачити світ її очима, приміряти її шкіру, їй потрібно, щоб Лора сказала «так». Вона не може втратити її. Бо знає, що надто захоплюється своєю роботою, що це схоже на одержимість, але лише так вона повністю розуміє свої теми. Їй потрібно заглиблюватися в чужі життя, і вона хоче робити це. Бо шукала щось нове після близнюків Тулінів, і ось воно, нова історія, буквально народжена тією, першою історією. Вона бездоганна, саме те, що потрібно, може, вона стане ще кращою, ніж близнюки Туліни. У цьому їй полягає робота Бо – показати іншим те, що бачить вона, дати їм відчуття, що вона відчуває. Їй потрібно, щоб Лора зрозуміла це.

– Лоро, – м'яко говорить вона. – Я поважаю твоє рішення не брати участі, але я просто хочу переконатися, що ти все добре розумієш. Я хочу допомогти тобі обміркувати його. Цей тиждень, без сумніву, став знаковим тижнем для тебе, часом істотних змін у твоєму житті, з відходом твого батька.

Лора опускає погляд, її довгі вії лягають на щоки. Бо відзначає, як вона реагує, коли вона називає Тома її батьком, Джо – її дядьком, з цими словами слід бути обережною. Ці слова незручні для Лори, і вона хоче знати, чому. Чому, чому, чому?! Здається, що ця дівчина складається з суцільних таємниць: створена таємно, народилася таємно, зросла таємно, існує таємно. Бо хоче розірвати цей ланцюг.

– Це новий початок для тебе. Твоє життя триває. Невідомо, чи дозволить тобі Джо жити тут, а якщо й дозволить – хтозна, чи буде він допомагати тобі жити тим життям, яким ти жила останні десять років. Я не знаю, чи Джо візьме на себе роль Тома, чи буде він посередником між Бріджит і тобою, чи буде замовляти для тебе покупки і платити за них, адже, як я розумію, раніше за все сплачував Том?

Вона киває.

- А якщо Джо відмовиться - як ти зможеш діставатися до магазинів без автомобіля? У тебе є гроші? Ти зможеш платити за їжу? Том, хоч як він не піклувався про тебе, таки залишив тебе в дуже вразливому становищі, - вона обережно провадить далі. - Том не вказав тебе у своєму заповіті. Він покинув увесь спадок Джо. Може, він збирався поговорити про тебе з Джо, але він цього не зробив.

Вона дає Лорі, яка міцно схопилася за спинку стільця, час, щоб усвідомити це. Її погляд ковзає по кімнаті, вона глибоко замислилася, і весь її світ, можливо, розчиняється зараз перед нею.

- Якщо ти зніматимешся в нашому фільмі, ми зможемо допомогти тобі. Ми втрюх будемо тут, ми можемо привезти все, що тобі буде потрібно. Ми зможемо навіть допомогти тобі оселитися в якомусь іншому місці, якщо ти цього захочеш. Чого б ти не захотіла - ми зможемо допомогти. Ти не сама. У тебе буду я, Рейчел і, звичайно... в тебе буде Соломон, якому, я це чудово бачу, ти дуже подобаєшся, - додає Бо з усмішкою.

7

- Вона згодна! - співає Бо зі стежки, повертаючись до Соломона та Рейчел, які чекають біля автомобіля.

- Що? - перепитує Рейчел, дивлячись на Соломона. - Він щойно сказав, що не згодна.

- Уже погодилася, - Бо піднімає руку, щоб дати їм п'ять. Вони вдвох просто дивляться на неї.

- Ну, не зневажайте мене!

Рейчел ляскає її долоню, здивовано сміючись.

- Ти неймовірна. Ти справжній митець.

Бо піднімає брови, насолоджуючись похвалою, її рука все ще піднята, чекає на Соломона.

Він складає руки.

- Я ні з чим тебе не вітатиму, доки не поясниш мені, як ти її переконала.

Бо опускає руку і закриває очі.

- Ти б іншому режисеру теж поставив таке питання? Чи тільки мені? Бо я хотіла б, щоб ти поважав мене так само, як і інших, тобі це не здається справедливим?

- Якби я був у кімнаті з режисером, якому дуже чітко сказали б «ні», а потім я пішов, а йому сказали б «так», тоді, так, я б запитав його.

- Чому режисер - це обов'язково «він»? - запитує Бо.

- Або її. Яка в біса різниця?

- Добре, товариші, перш ніж ви почнете битися, ми можемо просто швиденько про щось домовитися, - гукає до них Рейчел. - Мені справді потрібно додому, до Сьюзі, у нас ультразвукове дослідження в п'ятницю, я не хочу пропустити його, - говорить вона дуже серйозно. - Я хочу зрозуміти, що відбувається. У нас є план?

Бо дивиться на них обох круглими враженими очима.

- Друзі, - говорить вона роздратовано. - Ми можемо хоч на хвилинку припинити скиглити і зрозуміти, по-справжньому усвідомити, що в нас є тема для нового документального фільму, уже затверджена? Невже не можна не псувати одразу ж цю мить, ставлячи тисячі питань, і просто порадіти? - вона дивиться на них обох. - Ми готові йти далі. Ура! Перемога! - вона намагається розворушити їх, доки врешті-решт вони скоряються і радіють із нею, обіймаючись усі разом.

- Вітаю, непереможна маленька гівнючко, - каже Соломон, цілючи її.

Вона сміється:

- Дякую! Нарешті визнання, на яке я заслуговую.

- Отож... - говорить Рейчел.

- Знаю, знаю, Сьюзі, - підхоплює Бо, обмірковуючи це. - Ти хочеш знімати до народження чи після народження?

- Я не працюватиму два тижні після того, як дитина народиться, але не виїжджати з міста ще принаймні два місяці. Я маю бути там. Я хочу бути там. Я не зможу провести кілька тижнів тут, так далеко від них.

- Так, я розумію, ми щось придумуємо, - говорить Бо, замислюючись, кого з операторів, з якими вона працювала, можна покликати на заміну. - Я могла б подзвонити Енді і запитати, чи...

- Енді - придурок, він знімає в сто разів гірше за мене. Не треба мене замінювати Енді. Це ж просто принизливо. Ніким мене не треба замінювати, - твердо каже Рейчел.

- Ох ти ж, - сміється Соломон.

- Це справжня історія, - говорить Рейчел, показуючи на хатину на горі. - Я хочу працювати з нею.

Бо схвильовано посміхається.

- Ти згодна знімати перед народженням?

- Це складно. Якщо почнуться пологи, а я буду так далеко...

- Тут їхати чотири години. Не хочу тобі цього говорити, але перші пологи - це справжнє жакіття, доки ти доїдеш до лікарні, для неї лише підшукуватимуть вільне ліжко. Моя подруга Беккі? Вісімнадцять годин. Тож чотири години - це ніщо.

Рейчел дивиться на Соломона:

- Це вона так хотіла допомогти мені? Я чогось не розумію.

- Я не говоритиму за неї, - відповідає Соломон.

- Я кажу тільки... - Бо намагається пояснити далі.

- Будь ласка, не кажи більш нічого, - Рейчел підіймає руки. - Ти хочеш, щоб ми почали знімати зараз?

- Якщо вас це влаштовує, а схоже на те, - знизує плечима Бо.

Соломон недовіриливо хитає головою до Бо, розуміючи, що вона так і планувала від самого початку. Погрожувала Рейчел замінити її на Енді, тільки щоб вона погодилася займатися цим зараз, і прикидалася, що намагається якомога раніше почати зйомку, бо це потрібно Рейчел, коли насправді, звичайно, сама Бо лише цього й хотіла.

- Ми зможемо так швидко підготувати все? - запитує Соломон.

- Ми тут. У нас є все, що потрібно, - говорить Бо.

- Та невже? - Соломон хитає головою, не погоджуючись. - Я взяв одягу на два дні. У суботу ввечері в мамі день народження. У нас нема візка для камери, нема напрямлювача, немає жодних дозволів.

- Добре, добре, - говорить Бо, підіймаючи руки, доки ті двоє не напали на неї знову. - Наскільки я розумію, невідомо, скільки ще Лора пробуде тут. Джо ще не вирішив, дозволить він їй залишитися чи ні.

- Та дозволить він, - каже Соломон. - Він зараз сердитий, засмучений тим, що його брат дуриє його. Це ненадовго.

- Може, так, а може, й ні, - знизує плечима Бо. - Доки нас не буде, він може просто викинути її зі своєї землі. А от якщо ми будемо тут, він, можливо, буде більш справедливим.

Соломону здається, що все навпаки. Йому було добре зрозуміло, що Джо не хотів більше бачити знімальну групу. Джо втомлений, засмучений, і тепер додалася ще одна турбота - племінниця, яка може викрасти половину його справи. Але Соломон нічого не говорить, Бо має рацію, йому слід більше поважати її як режисера. Це не завжди легко, особливо коли він розуміє, що вона намагається виправдати свою нетерплячку почати зйомку.

- За всіма ознаками треба вже починати знімати, - каже Бо. - От хоча б погода. Ми були тут узимку, тут було похмуро, нелегко працювати. Рейчел,

я з ліку збилася, скільки разів ти падала на дупу, і хоча це було вкрай смішно, це було ще й небезпечно, як ти слушно зауважувала.

Соломон гигає.

– І хоча я збираюся зафільмувати її життя тут у всі пори року, це важливо, як на мене, я хочу, щоб ми відзняли якнайбільше матеріалу саме зараз. Я хочу показати глядачеві, як ми знайшли її. Спляча красуня в хатинці, загубленій у лісі. Я хочу кольорів, я хочу світла, я хочу всіх цих звуків, – пояснює вона, дивлячись навколо. – Це літня тема. І, по-третє, якщо ми будемо це відкладати, Лора може змінитися. Я хочу її теперішніх думок, бажань, мрій, а не того, до чого вона може додуматися за кілька місяців. Отож, ураховуючи це все, ми ідемо додому сьогодні і повертаємося в неділю ввечері. Починаємо в понеділок, і проведемо два тижні інтенсивних зйомок.

Усі погоджуються.

– Гаразд, значить, повернемося в понеділок, – говорить Бо схвильовано, переводячи погляд з Рейчел на Соломона, а потім біжить назад до Лори зі своїм планом.

– Так. Чорт, – Рейчел тре руками обличчя, зі страхом думаючи про розмову зі своєю дуже вагітною дружиною, що чекає на неї вдома.

Але Бо повертається від хатини не з таким щасливим обличчям.

– Вона передумала, – намагається вгадати Соломон, відчуваючи, як у нього всередині все опускається.

– Не зовсім. Вона панікує. Вона кличе тебе, Соле. Знову.

Соломон зачиняє двері хатинки. Лора неспокійна, ходить невеликою кімнаткою між своїм ліжком, кухнею в кутку і передпокоем.

– Привіт, – говорить він.

Вона видає якийсь звук, і він не розуміє, що це, доки не зачиняє двері, і не чує точнісінько такий звук, який вона щойно видала. Закриття засувки.

Її звуки можуть позначати те, чого вона бажає, Соломон додає це спостереження до свого переліку.

Вона піднімає погляд.

– Я думала, що це все почнеться завтра.

– Фільмування?

– Так.

- Ні, на жаль. Це не може початися миттєво. Нам треба поїхати додому, підготуватися до зйомок. Ми повернемося в понеділок. Ми плануємо пробути тут два тижні, і нам потрібні наші речі. А що?

- Коли ви ідете? - запитує вона, крокуючи кімнатою.

- Уже зараз, - відповідає він. - Лоро, що трапилося?

- Якщо ви поїдете, я залишуся тут наодинці.

Вона починає видавати стурбовані звуки. Сумне цвірінкання птахів.

- Це всього п'ять днів. Ти ж завжди тут наодинці.

- Джо не хоче, щоб я була тут.

- Ми не знаємо, чи хоче Джо, щоб ти була тут, - говорить Соломон. - Він шокований, йому потрібен час.

- Але що, як він прийде сюди, коли вас не буде, і вижене мене. Що мені робити? Куди йти? Я нікого не знаю. У мене нікого немає.

- Можеш подзвонити мені, якщо таке станеться. Ось, - він риється в кишенях, шукає ручку й папір. - Я залишу свій номер.

- Звідки я дзвонитиму? У мене немає телефона.

Він завмирає, ручка зависла над папером.

- Будь ласка, залишайтеся. Я хочу знімати завтра, - просить вона, нервово сковтуючи.

- Ми не можемо знімати завтра, Лоро, - м'яко говорить він. - Послухай, все гаразд. Будь ласка, заспокойся. Мені завтра ввечері потрібно приїхати на день народження моєї мами. Їй виповниться сімдесят. Вона живе в Голуеї, я не можу не привітати її. Рейчел, з камерою, її дружина вагітна, їй треба з'їздити додому, до неї, а Бо, вона режисер, продюсер, у неї багато роботи на наступний тиждень, планування, документи, лекції, усяке таке. Ми просто не можемо почати завтра.

- А можна я поїду з вами? - запитує вона.

Він дивиться на неї, шокований, не уявляючи, що їй відповісти.

- Ти хочеш...

- Можна я житиму з тобою? Я не можу більш тут залишатися. Все змінилося. Я маю... змінюватися, бо прийшли зміни.

Вона панікує, її думки мчать надто швидко.

- Заспокойся, Лоро, все добре, все гаразд, нічого не змінилося, - він підходить до неї, ласкаво бере її за руки, хоче, щоб вона подивилася на нього. Його серце калатає, саме відчуття її викликає в нього сум'яття.

Вона дивиться на нього, і ці трав'янисті очі пронизують його, зазирають просто йому в душу.

– Мій тато помер, – вона проникливо дивиться на нього. – Мій тато помер. А я навіть жодного разу не назвала його татом. Я навіть не знаю, чи знав він, що я його дочка. Ми ніколи навіть... – сльози струмують по її щоках.

– Йди до мене, – шепоче він, обіймаючи її, притискаючи до себе, так, що її голова лежить на його грудях, і вона вся оповита його любов'ю і турботою.

– Як можна називати домом місце, у якому ти нікому не потрібен? – запитує вона крізь сльози. – Це не дім.

Він нічого не може відповісти.

Він єдина людина, яку вона знає. Він не може кинути її тут.

– Що. За. Трясця, – каже Бо, сідаючи рівніше, коли Соломон іде до машини, до них із Рейчел, з сумками в руках і з Лорою поряд.

– Вона іде з нами, – каже він, уникаючи погляду Бо, складаючи сумки в багажник.

– Що? – Бо підходить до нього, за автомобіль.

– Їй страшно тут. Вона не хоче наодинці чекати, доки ми повернемося. Цікаво, хто ж її так перелякав, Бо? – кидає він крізь зуби, в нього пульсують вени. Він страшенно розлючений.

– Але ж... тобі треба їхати до своїх батьків.

– Так, і мені треба взяти її з собою. Вона не поїде з тобою в Дублін, – бурмоче він, намагаючись вмотивувати її сумки і валізу в багажник серед їхнього обладнання.

Він чекає, що Бо скаже йому «Нізащо!», що це просто маячня якась, що вона не дозволить своєму хлопцеві їхати з молодою, красивою незнайомою жінкою на свято до своєї родини, але, підводячи погляд, він натомість бачить її широку усмішку.

– Лоро! – гукає вона, підіймаючи великі пальці. – Це чудова новина. Просто чудова.

– «Білосніжка»! – проголошує Бо, стукаючи пляшкою пива об стіл у барі готелю, голосніше, ніж вона хотіла.

Рейчел сміється. Соломон хитає головою і тягнеться до тарілки з горішками.

– Серйозно, вона схожа на справжню Білосніжку, – провадить вона далі захоплено. – Я точно могла б змалювати це. Живе в лісі, співає для тих довбаних тварин.

Соломон і Рейчел не можуть стриматися і регочуть над цим і над запалом Бо. Бо напідпитку, очі в неї сяють, щоки порожевіли, і вони обговорюють свій майбутній фільм. Замість того щоб їхати додому, Бо вдалося вмовити Рейчел залишитися ще на два дні. Вони переночують у готелі дві ночі, вдень зніматимуть фільм у хатці Лори, поїдуть додому в п'ятницю, і повернуться в неділю ввечері. Вона просто не може заспокоїтись, і її захват заразливий, тож ані Соломон, ані Рейчел не знайшли в собі сил відмовитися. Лора нагорі, у своїй кімнаті, суміжній до їхньої, – вони зафільмували, як вона заходила туди. Бо знімала все. Перші дитячі кроки Лори у великий страшний світ, хоча не можна сказати, що в цьому було щось надто драматичне. Лору виховувала не зграя вовків, вона знала, як слід поводитися. Все залишалося в ній, вона була стримана. Рейчел знімала, як Лора сидить у машині, вперше за десять років, хатину, що зникала вдалині, за будинком кажанів. Лора не озиралася, відтворюючи звук роботи двигуна. Коли Лора залишала землю Тулінів, її обличчя не змінилося. Вона тихо, повільно поглинала все з довкілля і виглядала спокійно, мов спляча дитина. І хоча все здавалося замкненим усередині неї, її звуки просочувалися назовні, розповідаючи про неї дещо.

– Я почуваюся так, ніби в нас з'явилася дитина, – пожартувала вона до Соломона про суміжну кімнату, коли вони подалися до бару.

– Якщо Лора – Білосніжка, тоді хто та зла відьма, що замкнула її? – запитує Рейчел.

– Її бабуса, – відповідає Соломон, у якого розв'язався язик. Хоча він засинав увесь день, тепер він на диво збадьорився. – Але не зла. Принаймні з добрими намірами.

– Усі злі люди вважають свої наміри добрими, так чи інакше, – зауважує Бо. – Менсон вірив, що його вбивства наблизять апокаліптичну расову війну... А як щодо «Рапунцель»?

– А як щодо «Мауглі»? – жартує Рейчел.

Бо не зважає на неї.

– Полонена в тій хаті, на верхівці гори, відрізана від світу. І в неї довге світле волосся, і вона красуня, – додає вона. – Не те щоб це щось змінювало, але це щось-таки змінює, і всі ми це розуміємо, – вона вказує пальцем в обличчя Соломона і Рейчел, не дає їм заперечувати, хоча вони й не збиралися.

– Не розумію, чому ти перебираєш мультфільми Діснея, – говорить Рейчел. – Це якось пов'язано з фінансуванням?

- Тому що це все схоже на казку. Лора якась неземна, мов з іншого світу, вам так не здається?

Звичайно, Соломон погоджується, він відчував це від самого початку і, може, він помилявся, може, він просто дурень, якщо думає, що лише його Лора так вразила.

- Вона розмовляє з тваринами і птахами, - продовжує Бо. - Нагадує щось діснеївське.

- Де Ніро розмовляв із дзеркалом, - зауважує Рейчел. - Ширлі Валентайн - зі стіною.

- Не зовсім те саме, - всміхається Бо.

- Вона не розмовляє з ними, вона імітує їх, - пояснює Соломон. - Це різні речі.

- Імітатор. Імітаторка.

- Феміноніми? Від такої феміністки, як ти? Як тобі не соромно? - кепкує Рейчел, махаючи барменові, щоб наливав іще.

- Відлуння Лори.

- Просто чудово, - відповідає Рейчел. - Для правдивої історії.

- Вона відтворює звуки, - Соломон розмірковує вголос. - Вона повторює ті, яких не чула раніше, по кілька разів, доки це не виходить у неї правильно. Може, для того, щоб їх зрозуміти. Вона видає стривожені звуки, почувавшись під загрозою, - такі як гавкіт, гарчання, автомобільна сигналізація, коли ми вперше зустрілися з нею. Вона пов'язує ці звуки з небезпекою або захистом.

Обидва замислюються над його аналізом.

- Цікаво, - киває Рейчел. - Я не помічала, що в цьому є особлива мова.

- Не помічала? - перепитує Соломон. Йому це здавалося очевидним. Усі звуки були різні. Співчутливе скімлення із Моссі, оборонні, захисні - коли вона була оточена. Наслідування кашлю Соломона, коли вона розуміла, що йому незручно, або взагалі в незручному становищі. Для нього ці звуки мають значення. Вкрай своєрідне, але відчутно, що в них є логіка.

- «Мова Лори», - говорить Бо, продовжуючи пошуки назви.

- То вона пародіює звуки, - говорить Рейчел. - «Пародистка Лора».

- Як глибоко, - сміється Бо.

- Вона не пародіює дії або рухи. Лише звуки, - каже Соломон.

Вони обидві замислюються про це.

- Я маю на увазі: вона не стає на чотири лапи, коли гарчить, як собака, і не бігає кімнатою, махаючи руками, як птах. Вона повторює звуки.

- Добре помітив.

- Наш друг антрополог, - каже Рейчел, підіймаючи свій келих.

- Антрополог - це гарна думка, - говорить Бо, витягаючи ручку й папір. - Варто поговорити з ним про неї.

- Є якийсь птах, що імітує звуки, - каже Соломон, не слухаючи їх. - Я нещодавно дивився передачу про нього, - він глибоко замислюється, його розум затуманений зміною часових поясів, а тепер і алкоголем.

- Папуга? - припускає Рейчел.

Бо гигає.

- Ні.

- Хвилястий.

- Ні, він відтворює всі звуки. Людей, машин, інших птахів, я бачив це у фільмі.

- Гм, - Бо тягнеться до телефону. - Птах, що відтворює звуки.

Вона шукає якийсь час. Раптово її телефон починає голосно грати, і коли відвідувачі знову озирються до неї, вона швидко перепрошує і знижує гучність.

- Даруйте. Ось воно.

Вони схиляються до телефону, переглядаючи двохвилинне відео з Девідом Аттенборо і пташкою, що наслідує звуки інших птахів, бензопили, мобільного телефона, затвора фотоапарата.

- Точнісінько, як Лора, - говорить Рейчел, торкаючи екран масним від солоного арахісу пальцем.

- Він називається Лірохвіст, - пояснює Бо, глибоко замислюючись. - Лірохвіст Лора.

- Пташка Лірохвіст, - пропонує Рейчел.

- Ні, - Соломон хитає головою. - Просто Лірохвіст.

- Чудесно, - посміхається Бо. - Це воно. Вітаю, Соломоне, твоя перша назва!

Окрилені, опівночі вони вирішують, що час спати, і розходяться по своїх кімнатах.

- Я думала, що ти втомився, - всміхається Бо, коли Соломон притискає обличчя до її шиї, доки вона карткою відмикає двері. Вона промахується кілька разів, не може прицілитись.

- Ти як вампір, прокидаєшся вночі, - сміється вона.

Він кусає її за шию, і це нагадує йому про кажана, і це нагадує йому про будинок кажанів, і це нагадує йому про Лору, що зараз у сусідній кімнаті, і це спантеличує його, і він уже не так міцно притискається до Бо. На щастя, вона не помічає цього, бо нарешті спробається потрапити карткою в двері і штовхає їх, відкриваючи.

- Цікаво, вона спить чи ні, - шепоче Бо.

З думками про Лору Соломон притискає Бо до себе, цілує її.

- Почекай, - шепоче Бо, - дай я послухаю.

Вона виривається і йде до дверей, що ведуть у кімнату Лори. Вона притискається вухом до дверей і, доки слухає, Соломон починає роздягати її.

- Соле, - сміється вона. - Я тут проводжу дослідження!

Він стягає білизну через її ноги, кидає її через плече. Він починає зі стоп і цілує її, рухаючись угору, вздовж ноги, облизує внутрішній бік її стегна.

- Не зважай, - Бо кидає своє дослідження і повертається спиною до дверей.

У ліжку Бо стогне від задоволення.

Соломон притягає її до себе, щоб поцілувати, і коли їхні губи змикаються, він знову чує стогін задоволення. Стогін Бо. Але він лунає не від Бо, а від дверей між кімнатами. Вони обидва застигають.

Бо дивиться на Соломона.

- Боже мій, - шепоче вона.

Соломон дивиться на двері. Світло з ванної падає в темну кімнату. Двері з їхнього боку зачинені, проте, мабуть, Лора відчинила свої двері й прислухається біля їхніх дверей.

- Боже мій, - повторює Бо, відсуваючись від Соломона і загортаючись у ковдру, намагаючись захиститись.

- Вона тебе не бачить, - говорить він.

- Цить.

Серце Соломона калатає, ніби його спіймали, коли він робив щось заборонене. Хоч Лора їх і не бачить, він упевнений, що вона їх чує.

- Мені однаково, це ж гидотно.

- Нічого гидотного.

- Заради Бога, Соломоне, - сичить вона, ій гидко від нього.

Вони дослухаються, але нічого більш не чути.

- Що ти робиш? - сичить вона, дивлячись, як він встає з ліжка.

Він іде до дверей між кімнатами і притискає вухо до холодного дерева. Він уявляє собі, як Лора з того боку робить те саме. Її перша ніч удалині від її хатини, може, не треба було кидати її саму на кілька годин. Він сподівається, що з нею все гаразд.

- То що? - запитує вона, коли він повертається до ліжка.

- Нічого.

- Що, як вона божевільна, Соле? - шепоче Бо.

- Вона не божевільна.

- Скажена психопатка-вбивця.

- Не психопатка.

- Звідки ти знаєш?

- Нізвідки... це ж ти захотіла взяти її сюди.

- Слушне зауваження.

Він зітхає.

- Ми можемо хоча б закінчити?

- Не можемо. Я зараз узагалі нічого не можу.

Соломон зітхає, закладає руки за голову і дивиться в стелю, спати йому не хочеться анітрішки. Бо лежить на ньому, її ноги перекинуті через нього, так що він навіть не може вдовольнити себе сам, коли вона засне. Безсонний і збуджений.

Він скидає ковдру і відсувається так, що Бо падає з нього.

- Якщо збираєшся дрочити в туалеті - роби це тихо, інакше наш Лірохвіст ще тижнів два повторюватиме кожен твій стогін у камеру, - сонно попереджає Бо.

Він закочує очі і повертається до ліжка, його настроїв геть зник.

В якусь мить він засинає, дослухаючись до Лори, що дослухається до нього.

Вранці Соломон прокидається в порожньому ліжку. Міжкімнатні двері трохи прочинені. Він сідає і намагається зібратися з думками. Чує голос Бо, що долинає до нього. М'який, але владний.

- Джо дозволив нам доступ до твого будинку на сьогодні, так що ми можемо зафільмувати тебе там. Ми зможемо побачити, як проходить твій день, що ти робиш, як ти живеш і все таке. А потім я поставлю тобі кілька питань про те, яким ти бачиш своє майбутнє, що хочеш зробити зі своїм життям. То ж, може, поміркуеш про це?

Мовчанка.

- Ти зараз могла б відповісти на ці питання?

Мовчанка.

Соломон встає з ліжка і, роздягнений, навшпиньках іде через кімнату до дверей. Він заглядає в щілину в дверях і бачить їх: Лору, що сидить на ліжку, і спину Бо.

- Не хвилюйся, все гаразд, ти не мусиш відповідати на мої питання просто зараз. Але ти розумієш, що ми плануємо?

- Розумію.

- Ми зніматимемо сьогодні і завтра, перервемося на вихідні, а потім повернемося в понеділок. Тебе це влаштовує?

- Я буду з Соломоном на вихідних.

- Так.

Ніякова мовчанка.

- Минулої ночі, Лоро...

Мовчанка.

Соломон заплющується, зіщулюється, бажаючи, щоби Бо просто забула про це. Це була перша ніч за десять років, коли Лора спала в іншому ліжку, в іншій кімнаті. Все було іншим. Ті звуки від Бо були новими для Лори, вона їх повторювала, щоб зрозуміти, от і все, він хотів би, щоби Бо збагнула це і заспокоїлася.

- Емм, минулої ночі я чула від тебе один звук. Коли була в ліжку.

Лора знову видає той звук, точно відтворюючи задоволений стогін Бо, начебто вона записала його і прокрутила готовий запис у себе в горлі.

Соломон прикушує губу, намагаючись не засміятися.

– Так. Цей. – Бо паленіє від сорому.

– Ти хочеш, щоб він був у твоєму фільмі?

Соломон знову зазирає через щілину, щоб поглянути на Лору, він помітив зміну в її голосі. Він став жартівливим. Вона жартує з Бо. Бо, своєю чергою, нічого не помічає.

– Ні! – вона нервово сміється, – розумієш, те, що ти чула, було особистим, інтимна мить між мною і... – Бо робить паузу, не бажаючи згадувати Соломона.

– Сол, – говорить Лора, промовляючи це ім'я точнісінько так само, як і Бо. Голос Бо злітає з вуст Лори.

– Господи. Так.

– Соломон – твій хлопець?

– Так.

Соломон сковтує, його серце знов шалено б'ється.

– Це... добре? – запитує Бо.

– Добре кому?

– Тобі. Добре для тебе, – відповідає Бо, збентежившись.

Лора ніяково прокашлюється, але це не її кашель, це кашель Соломона. Вона кидає швидкий погляд у бік дверей, і він розуміє, що вона помітила, що він їх слухає. Він усміхається і йде в душ.

Увесь четвер вони знімають Лору в її хаті. Зрозумівши, що під поглядами Лора часто завмирає і розгублено дивиться в камеру, Бо вирішує зафільмувати, як вона готує овочевий суп. Це щось звичне для Лори. Спочатку вона насторожується через їхню присутність, соромиться самої себе під їхніми поглядами і перед камерою, а потім, захопившись тим, що робить, вона помітно заспокоюється. Вони не надто наближаються, намагаючись не бути нав'язливим, хоча залишаються неприродними – трое людей зі знімальним обладнанням у лісі. Жваво рухаючись, вона видає менше звуків.

Вона ходить садом і городом, шукає в лісі траву, дикий часник, якого повнісінько вздовж струмків і в затінку, обирає великі листки і розквітлі квіти.

Вона не надто багато говорить, взагалі не говорить, іноді Бо просить її пояснити, що вона знайшла на землі, але потім зупиняється, вирішивши, що

це, як і «Близнюки Туліни», буде стрічка зі звуком, доданим до відеоряду пізніше, коли можна буде отримати відповіді на прямі запитання. Лора не оповідач, але вона відтворює голоси птахів, яких це, здається, спантеличує, або принаймні вони здалеку вірять, що вона справді пташка, і відповідають їй.

Бо надто голосна, це очевидно. Всі вони голосні. Вони працюють разом якомога тихіше, поважаючи потребу Лори в цьому. Між зйомками їхні розмови зводяться до мінімуму, якнайменше спілкування. Порухи рук, окремі слова. Це, либонь, найтихіший день у житті Соломона, не тільки тому, що він має мовчати, до цього він звик, адже більшість своїх днів він проводить, слухаючи інших. Хоча вони знімають на тій же горі, на якій знімали «Близнюків Тулінів», зараз вони почуваються зовсім інакше, звуки і ритми тепер інші. Тепер вони працюють над зовсім іншою документальною стрічкою. Ліричною, музичною, навіть магічною. Образ Лори, що йде лісом, її білосніжне волосся і спокій приголомшливі, неземні. Соломон переноситься в минуле, в ту мить, коли він вперше побачив її, цю неймовірну, вишукану, казкову істоту, таку легку й світлу в густому лісі. Він міг би дивитися на неї весь день. Він міг би слухати її цілий день. Це він і робить. Зі звукозаписувальним обладнанням, прикріпленим до її одягу, крізь мікрофон на її футболці йому чутно буквально кожен подих, кожен удар серця. Проте коли він дивиться на неї, коли їхні очі зустрічаються, в ній немає жодної крижкості. Вона сильна. Вона міцна. Вона впевнена в собі.

Лора встає із землі в лісі, потягується. Вона дивиться на небо, глибоко дихає і, ніби згадуючи про присутність знімальної групи, повертається і піднімає кошика.

- Що ти знайшла? - запитує Бо, рада, що Лора готова з нею поговорити.

- Дикий часник, він надає супові чудового аромату. Також допомагає проти кашлю, корисний для легень. Я додаю його до супу з цибулі та картоплі. І ще гриби... - вона проводить довгими пальцями по купці грибів.

- Звідки ти знаєш, що вони неотруйні?

Лора сміється, і сміх її старший за її зовнішність. Вона видає звук блювоти, такий реальний, що в Рейчел мало не спрацьовує блювотний рефлекс, але вона сама, здається, не помічає свого звуку, це просто її спогади, що оживають у звуках, так, як в уяві інших людей виникла б картинка.

- Метод проб і помилок у перші кілька років, - пояснює Лора, і проводить руками по їжі в кошику. - Це земляні каштани, також їх називають свинячі горіхи. Вони смакують смаженими. Смирнія, схожа на селеру. Кропива, квіти улексу для квіткового варення і кінський часник. Це дикий родич капусти, добрий для маринування м'яса. Мені подобається, що можна їсти всі частини цієї рослини, коріння, листя, квіти і насіння. З кореня кінського часнику виходить смачний оцет.

- Чудово, дякую, - Бо радісно всміхається.

У будинку вона відкриває шафки, щоб показати їм свій запас харчів - квашених, сушених і консервованих на зиму. Так вона зберігає фрукти й

овочі, які не ростуть узимку, коли їй складно урізноманітнити харчування. Ось тоді вона справді покладається на те, що отримує від Тома. Отримувала від Тома. Вона спиняється і мовчить якийсь час, перш ніж продовжити. Вона впевнена, пишається своєю роботою, тим, як здобуває їжу, і вона рада розповісти про це. Звісно, її речення короткі, стримані, але для неї будь-які подробиці, що їх вона розповідає без підказки, вказують на довіру, що зростає протягом усього знімального дня.

Вона готує свій суп, потім пропонує їм скуштувати. Бо ввічливо смакує ложечку. Соломон з'їдає цілу тарілку. Рейчел просить добавки.

Уже майже вечір.

- Що б ти робила тепер? - запитує Бо, намагаючись прискорити все.

- Зазвичай я була б ще надворі, шукала б їжу, - Лора ввічливо усміхається, розуміючи, що Бо непокоїться через час.

- Не думай, що ти маєш поспішати через нас, я хочу зафільмувати, як ти зазвичай живеш.

- Зазвичай я не частую своїм супом трьох людей, - вона всміхається, і до Соломона: - Я роблю це вперше за десять років.

- Чотирьох людей, - говорить Рейчел. - Не забувай, я їм за двох.

Лора сміється. Їй подобається Рейчел, це добре видно. Вона побоюється Бо. З Соломоном усі все розуміють.

Лора пропонує випрати одяг, Бо це не цікавить. Вона не морщить носа, але реагує майже так само.

- А може, знімемо, як ти читаєш? - запитує Бо. - Книжки важливі в твоєму житті, правда ж?

- Звичайно, я читаю щодня.

- Це твій зв'язок зі світом?

- Я б сказала, що це єдине, що не є моїм зв'язком зі світом, - відповідає Лора. - Це розвага, втеча.

- Так, - відповідає Бо, хоча і не думає над відповіддю, обмірковуючи наступні кадри. - Де ти зазвичай читаєш?

- Багато де. Тут. Надворі.

- Давай вийдемо, покажеш нам, куди б ти пішла.

- Це залежить від пори року, від дня, від часу доби, від світла, - говорить вона. - Я блукаю довкола, доки не знайду хороше місце.

- Тоді так і зробимо, - пропонує Бо, всміхаючись, і коли Лора відвертається, вона покрадьки поглядає на свого годинника. Це не означає,

що Бо нецікаво, їй дуже цікаво, вона не може отримати вдосталь інформації, просто час ніколи не на її боці. Роботи надто багато, а часу на неї бракує. Її мета – робити все швидко, так щоб не пропустити нічого, і, звичайно, працюючи похапцем, вона повсякчас щось пропускає, Соломон постійно нагадує це їй.

Соломон іде разом з Лорою до її книжкової полиці. Вона переповнена, стоси книг лежать на підлозі навколо.

– У тебе є улюблена книжка? – запитує він.

Вона бере одну, означену як «еротичний роман», і показує йому. Потім видає звук, який чула попередньої ночі, стогін задоволення Бо. Він досить тихий, тож Бо не чує її. Соломон сміється і хитає головою.

– Ти кохаєш її? – запитує Лора.

Його так спантеличує це питання, що він не знає, як відповісти. Він мав би знайти відповідь, але не наважується визнати цього.

Вона відтворює його ніяковий кашель.

– Мене дивує, що Бріджит принесла тобі цю книжку, – змінює він тему.

– Я ніколи з нею не бачилася, але мене це теж здивувало, – сміється вона. – Їх був цілий стос. Благодійний церковний розпродаж. Цнотлива дівчинка Бетті і пустотливий мийник вікон Натан.

Вони сміються удвох.

– Ні. Ось моя улюблена. Я її перечитала понад п'ятдесят разів, – вона простягає йому книжку з малюнками.

– Тут немає слів, – гортає він книжку.

– Слова часто переоцінюють, – відповідає вона.

– Про що вона?

– Про дерево, яке обертається на жінку.

– Точнісінько, як говорила Бо, – саркастично зазначає Соломон, розглядаючи книжку. – Твій зв'язок зі світом.

Вона сміється.

– Як вона називається?

– «Деревна дівчина».

Він дивиться на обкладинку:

– «Вкорінена». Брехунка. Про що вона?

- У парку росте дерево. У галасливому міському парку. Йому кількасот років, і воно щодня спостерігає за людьми. За тим, як діти граються м'ячиками, як матері гуляють з немовлятами у візочках, як люди бігають підтюпцем, як пари сперечаються. За життям. З плином часу, чим більше воно поглинає життя з довкілля, тим більше дерево стає схожим на людину. Кора перетворюється на шкіру, листя - на волосся, гілки - на руки. Вона зменшується. Доки одного дня не перестає бути деревом, не стає красивою молодою жінкою. Вона відриває ноги-коріння від землі, і йде з парку.

- Цікаво, - каже Соломон, гортаючи сторінки.

- Можеш почитати, якщо хочеш, - пропонує вона йому.

- Вона виходить з парку голою? - запитує він. - Оголеність неодмінно має бути у книжці з малюнками.

- Цьому присвячено об'ємний малюнок, - усміхається вона.

Він сміється і придивляється до неї з цікавістю.

- Що? - питає вона, дивлячись на нього знизу вгору, зовсім не ніяковіючи під його пожадлигим поглядом.

Вона, здається, не проти його уваги, тож він насичується нею ще трохи.

Він глибоко вдихає, повільно видихає.

- Спасибі за книжку. Я поверну її тобі такою, як і взяв. Узагалі, у мене є дещо для тебе, - Соломон виймає книжку в м'якій обкладинці зі своєї сумки з обладнанням, - Бріджит принесла її в понеділок. Я певен, що вона для тебе.

Соломон мав би віддати її Бо. Тільки-но Бріджит згадала, що Том був завзятим читачем, вона зрозуміла: щось тут не так. Йому цікаво, що ще вона може відчути.

Лора бере в нього книжку, її настрої повністю змінюється. Це остання книжка, яку вона отримала від свого батька, хоч і не він вибрав її, хоч і не він віддав їй її, хоч він і не торкався до неї, і взагалі не знав про її існування. Він замовив її для неї. Вона притискає її до себе.

- Ходімо, - підморгує Соломон. - То як ти переш свій одяг? - запитує він, коли вони збирають обладнання і готуються знову вийти надвір.

- Хімчистка на самій горі, біля кафе, - серйозно говорить Лора. - Але Бо це нецікаво.

Соломон закидає голову і сміється від широкого серця.

Лора відзначає цей красивий звук, записує його у свою свідомість, прокручує знову і знову.

Вночі вражає те, який темний світ Лори, який він відокремлений, віддалений. Те, що вдень здається далеким, проте умиротвореним, ночами постає зловісним, загрозливим, ніби всі від неї відвернулися. У неї немає нікого. Нікопісінько. Рінг, пес-вівчарка, що залишився живим, іноді приходить до Лори, коли він не поряд із Джо. Та вівчарка – її єдиний супутник, а ще птахи та істоти, що товчуться навколо неї. Вона вправно помічає їх раніше за інших, попереджаючи Рейчел, доки та не ступає назад і не наводить камеру на мертвого борсука або повалене пташине гніздо. Її почуття настільки вивірені, налаштовані на природу навколо неї, принаймні Соломону так здається, що Лірохвіст, як Бо тепер взялася називати її, мало не зникає. Бо розуміє, що Лірохвіст не відчуває своєї присутності в довкіллі, а замість цього поглинає звуки, почуття, життя всього навколо неї так само як у її улюбленій книзі оповідок. Доки дерево насичується людським життям і стає молодю жінкою, ця молода жінка насичується природою і стає частиною природи, принаймні намагається.

– У неї має бути продовження, – говорить він про ту книжку. – Я хотів би дізнатися, ким ця босонога жінка, що була колись деревом, стає у світі. Обертається на затяту ділову жінку в діловому світі і втрачає всі свої емоції? Стає роботом? Або ж вона закохується, виходить заміж і народжує п'ятьох деревних дітей, або... – він сміється.

– Що?

– Не зважай.

– Скажи мені.

– Або ж вона виходить на дорогу, щойно залишивши парк, і втрапляє під вантажівку, бо вона не бачила транспорту з парку, – він усміхається, але Лора виглядає замисленою.

– Я думаю, їй просто треба знайти когось, кому вона могла б довіряти, і все в неї буде гаразд.

– Довіряти, – говорить він, не вражений цим словом. – Деревна жінка дізналася про довіру в парку?

– Ні, – сміється вона. – Ну, можливо. Вона дізналася про людяність. Ти маєш прочитати її. Але їй не треба було дізнаватися про це в парку. Довіра – це щось, що відчуваєш у собі.

– А, інстинктивно.

– Так.

– Не розповідай мені поки що закінчення.

– Це не з тієї історії.

Він розглядає її, не переймаючись, що вона це помітить. Її очі блищать навіть у темряві, її губи пухкі і м'які, він понад усе хоче поцілувати їх. Він відвертається, відкашлюється.

– Хочеш спати тут цієї ночі? – запитує він.

– А ти будеш тут?

– Ні, – тихо говорить він. – Я не можу, Лоро.

– Ой, я розумію, – вона збентежується, але він не може прочитати по її очах у темряві. – Я мала на увазі всіх вас. Я запрошую вас усіх.

– Усі ми отам? – перепитує він, озираючись назад, на хатину, де Рейчел і Бо гомонять на канапі.

– Ні, ти маєш рацію, ми повернемося в готель, – говорить вона. – Я не хочу залишатися тут на самоті.

І сама до себе вона додає: «Більш не хочу».

Наступного ранку вони ідуть до будинку бабусі Лори, де зростали вона і її мати. Ніхто в ньому не жив після того, як Гетті відійшла до іншого світу вісім років тому, і це помітно. Хоча вона й не була тут десять років, Лора проводить їх, ніби була тут учора. Бо стримано говорить з нею по дорозі, розуміючи, наскільки чуттєва ця мить.

– Ти не знаєш, твоя мама або бабуса залишили заповіт? – запитує Бо, коли вони йдуть довгим шляхом серед високих дерев до будинку. Бо навмисно вирішила залишити автомобіль біля воріт на головній дорозі, вона хотіла зафіксувати почуття Лори, що йде до будинку вперше за десять років.

Лора хитає головою:

– Звідки мені знати?

– Спитати в адвоката твоєї бабусі, або в судового виконавця її волі.

– У баби не було навіть душі, навряд чи в неї був виконавець волі.

Рейчел і Соломон відвертаються одне від одного, щоб не засміятися вголос.

– Ну, якщо не було виконавця, має бути визначений спадкоємець. Спадкоємцем стає найближчий родич. Я все це говорю тому, що ти могла б успадкувати цю землю і майно, Лоро. Якщо десь у банку є гроші, цінні папери або пенсія, вони теж можуть бути твоїми. Я можу допомогти тобі довідатися про це все, якщо хочеш.

– Дякую, – вона довго мовчить. Вона зупиняється і нахиляється, щоб зірвати фрезію, крутить її в пальцях. Рейчел переміщується, щоб захопити затінений силует Лори проти сонячного світла: доки вони йдуть, сонце тьмяніє, а потім і зовсім згасає за деревами, як світло маяка.

Лора продовжує, цього разу швидше.

– У баби не було більш нікого. Вона була єдиною дитиною в сім'ї. Її батьки давно померли. Вона народилася в Лідсі, кинула школу в чотирнадцять років, працювала на заводі, шила. Вона переїхала до Ірландії, щоб доглядати дітей у сусідській сім'ї, але це тривало недовго. Того літа, коли вона приїхала, вона зустріла... дідуся, – вона дивиться на будинок, що показується вдалині. У неї перехоплює подих.

Соломон готується заспокоювати її.

Мовчанка.

Рейчел іде за нею. Опускає камеру. Будинок очима Лори.

Соломон хоче подивитися їй в обличчя, але він має залишатися позаду камери. Він вивчає її, вибирає все, що стосується її. Як піднялися її плечі, застигли, жорсткі. Її пальці більш не крутять фрезію. Вона падає на землю, біля її ноги. Він слухає її дихання крізь навушники. Швидко, неглибоке дихання.

Соломон відводить погляд від Лори, щоб оглянути краєвид. Трава така висока, що сягає вікон будинку. У ньому немає нічого казкового – коричнева цегла, плоский дах, вхідні двері та два вікна з обох боків. Нічого захопливого – і все ж для Лори це справжнісінька скарбниця дорогоцінних миттеностей.

Він очікує, що її слова будуть настільки ж передбачувані, як слова Бо, коли вона підняла свою першу нагороду: «Господи, яка ж важезна!» – слова, через які він з неї кпив, коли вона повернулася з тим першим шматком кришталю в руках. Вона більш ніколи не говорила такого – красномовніша, досвідченіша, не така ошелешена. Він уявляє легке здивування Лори: «Він такий низенький, менший, ніж я пам'ятаю...» – звичні слова, що їх говорять дорослі, повертаючись у місця свого дитинства, але вигляд будинку нагадує їй про щось інше, неочікуване.

– Якщо і є заповіт, хоча я так не думаю, – каже Лора твердо, – і його насправді заповіли мені, то він уже був переданий державі, бо про мене немає жодних записів. Єдині, хто взагалі знали про мое існування, мертві. – Вона випереджає їх і просте високою травою до будинку. Рейчел стривожено дивиться на Соломона. Здивування відображається на обличчі Бо, яка поспішає, щоб наздогнати її.

Лора сіпає ручку дверей, але вони замкнені. Вона зазирає у вікна будинку, у кожне з них, притискається обличчям до брудного скла, затуляючись від сонячного світла. Скло настільки запацьоране, що ледь можна побачити щось у середині. Вона заходить за будинок.

– Яка з кімнат була твоєю? – підходить Бо.

– Оця.

Усередині залізне ліжко без матраца, шафа без дверей. І більш нічого, жодних слідів життя Лори. Соломон намагається прочитати щось на її обличчі, намагається якнайкраще розгледіти її, але Рейчел дивиться на нього роздратовано, він перекриває світло, заважає їй, плутаючись під ногами.

Нарешті він опускає обладнання на землю. Він знімає светра, пов'язаного на поясі, і обгортає ним свою руку і лікоть.

Скло розбивається. Бо, Рейчел і Лора здивовано озираються на нього.

– Тепер тут відчинено, – говорить він.

Лора всміхається йому.

– Розкажи нам, як тут жилося, так, як сама хочеш, – пропонує Бо, коли вони влаштувалися, посідали надворі, поблукавши населеним щурами будинком. Бо знаходить красиву місцинку посеред високої трави, будинок і ліс простяглися за ними. Сьогодні теплий літній день, важкий, ніби збирається на грозу, і небом біжать стрімкі хмари, швидко розчиняючись вдалині, ніби вони знають щось, чого не знає все інше, все непорушне. Просто чудова панорама для фільму. Лора сидить на стільці, Бо перед нею, поряд з камерою, але не в кадрі. І після звичних підказок для того, хто розповідатиме про себе – уводити питання у відповідь, щоб стрічка була легшою для сприйняття – вони починають.

– Нічого не змінилося, – говорить Лора, заплющуючи очі і вдихаючи. – Почуття ті самі. Принаймні якщо заплющити очі.

– Як тобі бачити будинок у такому стані?

Лора дивиться на будинок, ніби він чужий для неї.

– Я пам'ятаю його не таким. Він ніколи не був бездоганим, баба і мама були газдинями, але по-своєму. Скрізь були якісь штуки, скляні банки, в них зібраний різний дріб'язок, джгутики, гудзики, травинки, камінці, клаптики тканини. Зілля, гілля, дозвілля, – вона усміхається, ніби згадуючи якийсь особистий жарт. – Так баба часто говорила про цей дім. Ми втрюх заповнювали його зіллям, гіллям і дозвіллям.

– Твої баба й мама – можна я називатиму її «баба»? – заробляли тим, що шили й перешивали одяг. Я говорила з місцевими жителями, вони твердять, що це був успішний бізнес, із багатьма замовниками.

І вчора ввечері, і сьогодні вранці Бо зникала з готелю, ходила «на розвідку». Соломонові залишалося розважати Лору, і вони грали в карти, доки Бо не повернулася опівночі, її дихання пахло пивом, її одяг – димом. Соломона засмутило її повернення. Він хотів довше побути з Лорою, слухаючи її звуки, як вона відтворює тасування карт, цокіт льоду, що, розтаючи, б'ється об склянку. Це було схоже на музику. З нею можна розслабитися, бути спокійним, жодного поспіху, жодної паніки. Час не був ворогом, здавалося, що його взагалі не існує. У неї не було телефона, на

який вона б поглядала, не було годинника на руці. Вона просто була тут і зараз, ніжна лінія її рота, її довге волосся, що торкалося його руки, лоскотало його, коли вона простягала руку, щоб узяти карти. Ніжність була безмежною. Його серце ніколи не було таким спокійним і таким тремтливим водночас.

– Так, справи в них ішли добре, – погоджується Лора. – У них була низка постійних клієнтів, яким вони шили вбрання для весіль, перших причасть, святкувань, тут багато великих сімей, тож завжди є якийсь привід. Мені подобалося кравецтво. Я їм допомагала, коли вони сколювали викроений одяг, на манекенах вони не могли бачити руху. Мені подобалося кружляти між них, уявляючи, що це мое весілля, або мій день народження, і вони від цього просто казилися, – вона всміхається своїм спогадам. – Коли шиття одягу стало непотрібним, залишилося тільки перешивання, а потім мама почала допомагати з домашнім господарством кільком самотнім літнім людям, ходити для них по крамницях, прати і прасувати їхній одяг, робити все, що їм було потрібно. Тут дуже багато людей живе на манівцях. У більшості діти переїхали в міста, щоб навчатися або працювати. Люди більш не приходили до нас додому. Робота для баби і мами скінчилася.

– Замовники приходили до будинку?

– Ні. До ательє. Отам, – вона вказує на гараж, – була їхня майстерня. Вони не хотіли, щоб люди заходили до будинку.

– Чому не хотіли?

– Вони були самітниць. Вони хотіли тримати свій заробіток окремо від будинку.

– Вони не хотіли, щоб хтось бачив тебе, правда?

– Правда.

– Чому, як ти гадаєш?

– Бо вони були самітниць.

– Ти не могла б повторювати питання у своїх відпо...

– Вони не хотіли, щоб хтось бачив мене, бо вони були самітниць, – кидає Лора роздратовано. Виходить різко, таку відповідь не ввести до фільму. Надто агресивно, Лора надто насторожилася через таку дрібницю.

Бо дає їй якусь мить, щоб заспокоїтися, вдаючи, що перевіряє звук разом із Соломоном.

– Все чудово, – підморгує він Лорі, коли Бо знову повертається до неї. Рейчел витріщається на нього.

– У мене є два питання про це. Одне я поставлю тобі зараз, одне залишу на потім. Як тобі здавалося, що це тоді означало, їхня усамітненість?

- Що їхнє прагнення до усамітненості означало для мене? - Лора міркує, вголос запитуючи саму себе. - Я бачила, що вони щасливі одна з одною. Вони весь час говорили й сміялися. Вони разом працювали, разом жили, вони допізна не лягали спати, пили й базікали до світанку. Вони завжди були чимось зайняті, працювали над чимось - або над сукнею, або над рецептом. Їм подобалося планувати, обговорювати, мислити масштабно. Вони були терплячі, в них були довгострокові плани, багато з них втілювалися водночас, бо завдяки тому, що вони жили саме так, весь час щось відбувалося, якийсь проект або експеримент завжди добігав до кінця, і для них це було немов подарунок. Вони місяцями настоювали горілку на листі бука, в них у коморі були довжелезні ряди пляшок, - сміється вона. - А потім ночами вони пили і танцювали, співали і розповідали історії.

Це нагадує Соломонові про його родину, один в один.

- Вони не потребували нікого, - м'яко каже вона, і все ж не виглядає на те, що вона почувалася кинутою, радше, їй це здавалося просто чудовим. - Їм було достатньо товариства одна одної. Як на мене, це скидалося на таку собі історію кохання. Тільки вони вдвох.

Це нагадує Соломонові близнюків Тулінів. Може, в Ізабель і Тома було більше спільного, ніж здавалося.

- А ти сиділа з ними до пізньої ночі? Ти брала участь у таких вечірках? - запитує Бо, очі в неї сяють, вона захоплена картиною, що її Лора змальовує.

- Іноді я довго не лягала, залишалася з ними. Навіть коли мені не слід було там бути, я слухала. Будинок не надто великий, як бачите, і вони були не надто тихі. - Вона сміється тим красивим музичним сміхом. Закушує губу і поглядає на Соломона.

Він зорить на неї з трави, чарівними великими сяйливими блакитними очима, пасмо волосся вибілося з тугої гульки і прикриває очі, довгі чорні вії. Він опускає погляд на своє обладнання, повертає коліщатко в один бік, а потім точнісінько так само в другий.

- Перекажи нам якусь із історій, які вони розповідали, - пропонує Бо.

- Ні, - ввічливо відмовляє Лора. - Це їхнє особисте.

- Але ж їх зараз тут немає, - по-змовницьки, жартівливо каже Бо.

- Вони зараз саме тут, - Лора знову заплющує очі і вдихає.

Соломон посміхається, він дивиться на Рейчел і бачить у її очах сльози. Бо дає Лорі трохи часу, перш ніж продовжити.

- Ти навчалася вдома. Розкажи нам про це.

- Баба теж навчалася вдома. Її батько думав, що навчання - марна трата часу для дівчаток, тож він забороняв їй ходити до школи. Її мати таємно навчала її вдома. А вона так само навчала мене.

- Ти не шкодуеш, що не спробувала, як це - ходити до школи?

- Ні, - сміється вона. - Як на мене, багато кому варто було б шкодувати, що вони не спробували, як це весело - навчатися вдома. Я пам'ятаю, як баба ганялася за жабою навколо струмка, вона казала, що в маминій школі їх розтинали, щоб показати учням, які вони на вигляд, коли мертві. Вона хотіла зловити її, щоб показати мені, як вона живе, - вона знову прикушує нижню губу, і Соломон сковтує, дивлячись на ту губу. - Варто було подивитися, як вона ганяла за нею. Я просто не уявляю собі кращого дня. Я й досі пам'ятаю будову жаби.

Бо сміється разом з нею. І провадить далі:

- Ти тоді знала, що ти - таємниця? Що ніхто не знає про твоє існування?

Соломон дивиться на Бо з подивом, знову спантеличений і цим відкриттям, і власним прозрінням: Бо вже це знала. Її «розвідка» минулої ночі вочевидь показала, що ніхто в місті не знав, що в родині Баттон була дитина.

- Так, знала, я завжди знала, що я - таємниця. Вони не довіряли людям. Вони були обачні. Вони завжди говорили: «Якщо ми триматимемося разом, все в нас буде гаразд».

- Як ти гадаєш, від чого вони тебе захищали?

- Від людей.

- Люди кривдили їх?

Мовчанка, доки Лора міркує над відповіддю.

- Баба й мама були особливими людьми, віддаленими від інших. Коли з'являлися замовники, я чула їхні голоси, часом визирала у вікно і я їх ледве впізнавала. Вони не сміялися, були подібні до роботів, зосереджені. У них не було нічого магічного. Вони не були такі кумедні, як бували вдома, коли співали і сміялися. Вони були серйозні. Похмурі. Ніби насторожі. Це не лише тому, що вони були заклопотані, - це вони захищали себе. Вони побоювалися людей.

- Твоя мама рано кинула школу, коли їй було чотирнадцять років. Ти знаєш, чому?

Соломон приглядається до Бо, в нього нема жодного сумніву, що вона щось знає про це. Він бачить це в ній. Її м'язи напружилися, хоча вона намагається здаватися спокійною, але насправді вона нестримна. Бо нічого не розповідала Соломонові про те, що вона дізналася від місцевих жителів, але тепер він заінтригований, хоча готується до захисту. Він не хоче, щоби Бо й далі копирсалася в цьому, відчуває, що готовий обороняти Лору, ніби він грає не на тому боці. Все це запаморочує, збиває з пантелику.

Лора застигає.

- Дідусь помер. Бабі потрібна була мамина допомога в роботі. Дідусь був різноробом на фермі. Їм довелося більше заробляти. Тож мама кинула школу,

і баба навчала її вдома. Вони почали шити й перешивати більше одягу. А ще вони робили ліки. Природні бальзами, які вони продавали на ярмарках. Мама розповідала, що діти в школі називали їх відьмами.

– Їй це дошкуляло?

– Ні. Баба й мама сміялися з цього. Вони кудкудакали, коли готували свої зілля, – усміхається вона, згадуючи.

– Діти бувають жорстокими, – м'яко говорить Бо. – А що ще діти говорили твоїй мамі?

«Можеш не відповідати», – мало не говорить Соломон. Рейчел тепер дивиться на свої черевики, іноді поглядаючи на монітор – ознака того, що їй незатишно.

– Мама була не схожою на більшість людей, – говорить Лора задумливо, повільно, ретельно добираючи кожне слово. – Баба приймала важливі рішення. Мама була задоволена, що баба бере на себе керування, – уникливо говорить вона. – Мама гнула свою лінію. Якщо ви запитаете мене, що діти могли говорити про неї, я відповім, що вони назвали її повільною. Мама розповідала мені про це. Але вона не була повільною. Це таке ледаще слово. Вона міркувала по-іншому, їй доводилося про все дізнаватися по-іншому, от і все.

Коли з поведінки Лори стає помітно, що вона починає закриватися, Бо змінює напрям.

– Як ти опинилася на обійсті Тулінів?

– Моя мама захворіла, тяжко захворіла в 2005 році. Ми не зверталися до лікарів, баба з мамою не вірили в їхні засоби, вони вважали за краще готувати свої власні, природні ліки, і нечасто хворіли, але тоді вони зрозуміли, що з мамою трапилося щось серйозне, проти чого їхні засоби не допомагали. У неї виявили рак товстої кишки. Вона відмовилася від будь-якої допомоги лікарів, сказала, що краще піде природно, так, як і прийшла. Тож ми з бабою доглядали її.

– Скільки тобі було років? – м'яко запитує Бо.

– Мені було чотирнадцять, коли їй поставили діагноз, а померла вона, коли мені було п'ятнадцять.

– Співчуваю, – шепоче Бо і шанобливо мовчить.

Над їхніми головами пролітає птах, поруч з ними муха. Лора відтворює звуки польоту їх обох, що відображають її смуток, доки вона намагається зібратися.

– Тож потім у будинку zostалися тільки ви з бабою. Розкажи мені про ті дні.

– Так. Це було тяжко для баби, бо їй довелося перешивати одяг самій. Я допомагала їй, але вона все ще навчала мене, я не надто багато могла

зробити. У неї хворіли пальці, артрит, і пальці самі згиналися, і вона вже не могла працювати, принаймні так швидко. Я допомагала їй, робила все, що могла, але я не могла спілкуватися із замовниками, та й замовників залишалося дедалі менше. Досі гроші заробляла мама, допомагаючи по господарству, але я цього робити не могла.

– Навіть у п'ятнадцять років ти не могла спілкуватися із замовниками? Ти не могла б тоді вийти у світ?

– Як би баба пояснила мою раптову появу? – запитує Лора. – Вона не могла. Вона намагалася, думала над цим, але це засмучувало її. Вона ставала знервована, схвильована. Вона не хотіла брехати. Вона переймалася, що заплутається у власній брехні, забуде власну історію. Вона тоді вже забувала багато чого. Вона відчувала, що в п'ятнадцять років я була ще дуже вразливою, я була ще дитиною.

– Звідки брався її страх, Лоро?

Знову це саме питання, але цього разу Соломон відчуває, що його варто поставити. Навіть йому цікаво. Але Лора закривається. Бо не тисне на неї.

– Ти коли-небудь питала, хто твій батько?

Соломон придивляється до неї. Лора опускає погляд, в її сяйливих зелених очах ніби відбиваються довгі трави, серед яких вона сидить. Він хоче провести пальцем по її щоці, по її підборіддю, по губах. Він відвертається.

– Ні, – а потім, ніби згадавши напучення Бо, вона починає спочатку. – Я ніколи не питала, хто мій батько, – м'яко говорить вона. – Я ніколи цього не питала, бо це ніколи не було важливим. Я знала, що ким би він не був, це не матиме жодного значення. Усі потрібні мені люди були поряд зі мною.

Рейчел стискає губи, вочевидь розчулена.

– А коли твоя мама померла?

– Я справді замислювалася, коли мами не стало, чи варто мені було про це запитати, бо я відчувала, що могла дізнатися про це лише від неї. Мабуть, цього не можна сказати напевно, але я дуже ясно розуміла, що баба не сказала б мені. Мама могла б мені розповісти, і вирішила не робити цього, я знала, що баба поважатиме її слово. Може, в цьому й немає сенсу, але я не надто часто замислювалася про те, ким він був. Це було неважливо.

Вона замислюється на мить.

– Я думала про нього, коли бачила, як баба старішає, коли починала замислюватися про те, як залишуся сама. Здавалося, вона так швидко старіла. Вони з мамою були командою. Тільки вони й потрібні були одна одній у цьому світі, це було прекрасно, але вони потрібні були одна одній. Вони брали силу одна від одної. Коли мама померла, баба раптом почала також покидати цей світ. Вона теж це розуміла. Ось чому вона почала турбуватися про мене. Намагалася щось спланувати. Вона не спала, я розумію, що це весь час крутилося в неї в голові.

– Вони нічого не запланували щодо тебе до її смерті?

– Я ніколи не запитувала, – Лора сковтнула. – Але мама ніколи не була головною в плануванні. Баба планувала, мама допомагала втілити. Я відчувала, що те, що зрештою сталося, відповідало їхнім планам, що мама схвалила б це. Я знаю, це звучить дивно, як ніби ми не говорили одна з одною, насправді ми таки говорили. Ми жили так близько одна до одної, мов сіамські близнята, ми не завжди все обговорювали, ми знали, що саме кожна з нас відчуває, нам не доводилося про це запитувати, – вона дивиться на Бо, соромлячись, але сподіваючись, що та розуміє.

– Я розумію, – широ говорить Бо, хоча Соломон у цьому не впевнений. Бо – людина, яка постійно має ставити питання. – То коли ти дізналася, що Том – твій тато?

– Коли баба розповіла мені про свій намір переселити мене в ту хату. Вона пояснила, що Том Тулін – мій батько, що він нічого не знав. Вона зустрічалася з ним, і він дозволив мені жити на його землі. Вона сказала мені, що в нього є брат-близнюк, якому нічого не слід знати. Це було єдине прохання Тома.

– Що ти про це думаєш? – Бо запитує, і з її тону відчутно, що їй прикро за Лору.

– Я звикла до таємниць, – вона злегка всміхається, але в очах у неї сум.

Бо вирішує віддалятися від теми Тома і її нового життя на горі:

– Ти прожила тут шістнадцять років, доки не переїхала до тієї хати, тобі коли-небудь хотілося вибратися з дому? Звідси?

– Ми вибиралися звідси багато разів, – каже Лора, жвавішаючи. – Доки мама не захворіла. Ми їздили у відпустку в Дінгл. Я плавала в Клохерхеді, мало не потонула, – сміється вона. – І в Донегол ми теж їздили. Вони обидві любили рибальство. Вони ловили рибу, патрали, готували її. Робили риб'ячий жир.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию (https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=24823879&lfrom=362673004) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.

